

Vlaanderen
is landbouw & zeevisserij

Verwachte evolutie van de rundvee- en varkensstapel tegen 2030

Prognose op basis van een enquête
bij het Landbouwmonitoringsnetwerk

AGENTSCHAP
**LANDBOUW
& ZEEVISSERIJ**

www.vlaanderen.be/landbouw

////////////////////////////////////

VERWACHTE EVOLUTIE **VAN DE RUNDVEE- EN** **VARKENSSTAPEL** **TEGEN 2030**

**Prognose op basis van een enquête bij het
Landbouwmonitoringsnetwerk**

////////////////////////////////////

AGENTSCHAP LANDBOUW & ZEEVISSERIJ

Samenstelling

Agentschap Landbouw en Zeevisserij

Auteurs

Eewoud Lievens, Joeri Deuninck, Jan De Samber

Lectoren

Evelyne Goemaere, Suzy Van Gansbeke, Katrien Boussery, Tom Van Bogaert

Verantwoordelijke uitgever

Patricia De Clercq, administrateur-generaal

Depotnummer

D/2025/3241/207

Lay-out

Agentschap Landbouw en Zeevisserij

U kan onze privacyverklaring terugvinden op www.vlaanderen.be/landbouw/privacy

Voor meer informatie over het rapport kunt u contact opnemen met de auteur(s) van het rapport. Ons e-mailadres is als volgt samengesteld: voornaam.naam@lv.vlaanderen.be. Tijdens de kantooruren zijn we ook te bereiken op info@lv.vlaanderen.be of T +32 2 214 48 48.

U vindt onze cijfers en rapporten terug op: www.vlaanderen.be/landbouwcijfers

Vermenigvuldiging en/of overname van gegevens zijn toegestaan mits de bron expliciet vermeld wordt: Lievens E., Deuninck J. & De Samber J. (2025) Verwachte evolutie van de rundvee- en varkensstapel tegen 2030. Prognose op basis van een enquête bij het Landbouwmonitoringsnetwerk, Agentschap Landbouw en Zeevisserij, Brussel.

Wij doen ons best om alle informatie, webpagina's en downloadbare documenten voor iedereen maximaal toegankelijk te maken. Als u toch problemen ondervindt om bepaalde gegevens te raadplegen, willen wij u hier graag bij helpen. U kunt steeds contact met ons opnemen.

AGENTSCHAP LANDBOUW & ZEEVISSERIJ

Deze publicatie werd door het Agentschap Landbouw en Zeevisserij met de meeste zorg en nauwkeurigheid opgesteld. Er wordt evenwel geen enkele garantie gegeven omtrent de juistheid of de volledigheid van de informatie in deze publicatie. De gebruiker van deze publicatie ziet af van elke klacht tegen het Agentschap Landbouw en Zeevisserij of zijn ambtenaren, van welke aard ook, met betrekking tot het gebruik van de via deze publicatie beschikbaar gestelde informatie.

In geen geval zal het Agentschap Landbouw en Zeevisserij of zijn ambtenaren aansprakelijk gesteld kunnen worden voor eventuele nadelige gevolgen die voortvloeien uit het gebruik van de via deze publicatie beschikbaar gestelde informatie.

AGENTSCHAP LANDBOUW & ZEEVISSERIJ

INHOUD

Samenvatting.....	1
1 Inleiding	2
2 Methodologie.....	5
2.1 Algemene aanpak	5
2.2 Aanpak van de enquête	5
2.2.1 Inhoud van de enquête	5
2.2.2 Uitvoering van de enquête	6
2.3 Opstellen prognose op basis van de enquêteresultaten	7
2.3.1 Dieraantallen volgens de Mestbank als referentieniveau	7
2.3.2 Correctie voor verschillen tussen de steekproef en de populatie	8
2.3.3 Berekening van een prognose op bedrijfsniveau	9
3 Resultaten.....	11
3.1 Melkveehouderij	11
3.1.1 Opvolging op melkveebedrijven	11
3.1.2 Aandacht voor het stikstofbeleid bij melkveehouders	12
3.1.3 Gepland aantal melkkoeien	14
3.1.4 Trends en prognoses voor melkveebedrijven	17
3.2 Vleesveehouderij: zoogkoeien	18
3.2.1 Opvolging op vleesveebedrijven met zoogkoeien	18
3.2.2 Aandacht voor het stikstofbeleid bij vleesveehouders met zoogkoeien	19
3.2.3 Gepland aantal zoogkoeien	20
3.2.4 Trends en prognoses voor vleesveebedrijven met zoogkoeien	23
3.3 Vleesveehouderij: stieren voor afmest	24
3.3.1 Opvolging op vleesveebedrijven met stieren voor afmest	24
3.3.2 Aandacht voor het stikstofbeleid bij vleesveehouders met stieren voor afmest	24
3.3.3 Gepland aantal stieren voor afmest	26
3.3.4 Trends en prognoses voor vleesveebedrijven met stieren voor afmest	29
3.4 Varkenshouderij: vleesvarkens	30
3.4.1 Opvolging op varkensbedrijven met vleesvarkens	30
3.4.2 Aandacht voor het stikstofbeleid bij varkenshouders met vleesvarkens	31
3.4.3 Gepland aantal vleesvarkens	32
3.4.4 Trends en prognoses voor varkensbedrijven met vleesvarkens	34
3.5 Varkenshouderij: zeugen	36
3.5.1 Opvolging op varkensbedrijven met zeugen	36
3.5.2 Aandacht voor het stikstofbeleid bij varkenshouders met zeugen	37
3.5.3 Gepland aantal zeugen	38
3.5.4 Trends en prognoses voor varkensbedrijven met zeugen	41
3.6 Verschuivingen tussen veeteeltactiviteiten	42
3.7 Prognose aantal dieren en emissiereducties per diergroep	45
3.7.1 Prognose voor het aantal dieren in 2030	45
3.7.2 NH ₃ -emissiereductie ten gevolge van de verwachte daling van het aantal dieren	46
3.7.3 CH ₄ -emissiereductie ten gevolge van de verwachte daling van het aantal dieren	47
3.7.4 N ₂ O-emissiereductie ten gevolge van de verwachte daling van het aantal dieren	48
4 Conclusies	50
Figuren	52
Tabellen.....	53
Bijlagen	54

SAMENVATTING

Deze studie beschrijft de verwachte evolutie van het aantal runderen en varkens tegen 2030. Deze inschatting is gebaseerd op een enquête bij de veehouders uit het Landbouwmonitoringsnetwerk (LMN), die werd afgenomen in september 2024. Het is dus een prognose op basis van de intenties van veehouders. Als veehouders hun eigen situatie niet realistisch hebben ingeschat, of als de omstandigheden drastisch wijzigen (beleidscontext, economische context, enzovoort), zal deze prognose minder accuraat zijn. Voor de pluimveesector is geen prognose beschikbaar, omdat te weinig pluimveebedrijven deelnamen aan de enquête.

Op basis van de enquête verwachten we een sterke daling van het aantal varkensbedrijven in Vlaanderen. Meer dan één derde van de bevroegde varkensbedrijven zegt geen varkens meer te zullen houden in 2030. Het aantal varkens in Vlaanderen zal echter niet even veel dalen, omdat het vooral de kleinere bedrijven zijn die willen stoppen. Het verwachte aantal varkens ligt eerder 20 à 25% lager dan in 2024. Daardoor zullen ook de methaan- en lachgasemissies met 20 à 25% dalen. De verwachte daling van ammoniakemissies is nog iets sterker, omdat het vooral de bedrijven zonder ammoniakemissiearme stallen zijn die zullen stoppen met varkens houden. Als het geplande aantal varkens in 2030 zich uitsluitend in ammoniakemissiearme stallen bevindt, zal de ammoniakemissie met 30% dalen.

Ook in de rundveesector verwachten we een daling van het aantal dieren en het aantal bedrijven, maar in mindere mate dan in de varkenssector. In onze enquête geeft 20% van de melkveebedrijven aan dat ze tegen 2030 willen stoppen met melkkoeien te houden. Bij de vleesveebedrijven is dat ongeveer 25%. Opnieuw zijn het vooral de kleinere bedrijven die van plan zijn om te stoppen, waardoor de verwachte daling van het aantal dieren kleiner is dan de verwachte daling van het aantal bedrijven.

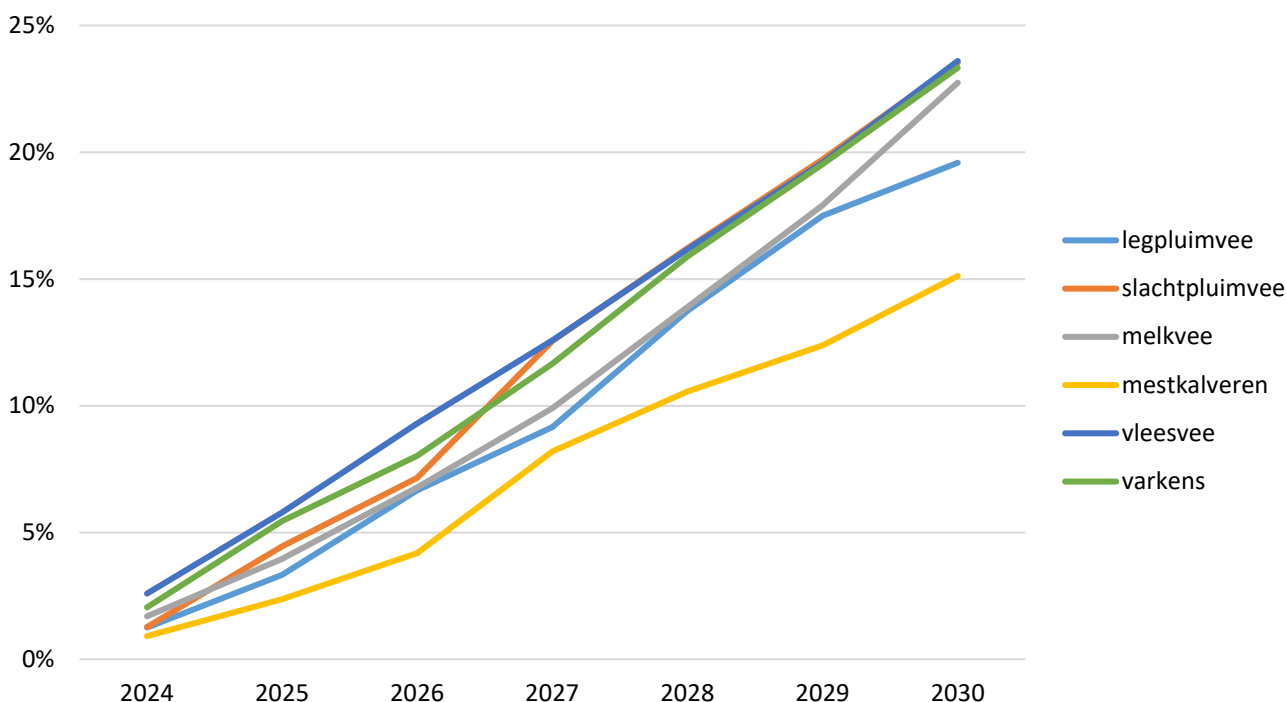
In de melkveesector verwachten we een daling van het aantal dieren van ongeveer 6%, tegenover 10 à 15% in de vleesveesector. Dat komt omdat 26% van de melkveehouders een groei van de veestapel in het vooruitzicht stelt. In de vleesveesector zijn er veel minder bedrijven die meer dieren willen gaan houden in de toekomst. Op de prognose van het aantal dieren in de vleesveesector zit meer onzekerheid dan op die voor de melkveesector, omdat ze gevoeliger is aan de wegingsmethode die wordt gebruikt om enquêteresultaten te vertalen naar de hele populatie van veehouders. Afhankelijk van de gekozen wegingsmethode is de verwachte daling van de gehele rundveestapel 7,0% tot 9,4%. Deze daling van het aantal runderen zal zorgen voor een daling van de lachgasemissies met 7,0 tot 9,6%. De verwachte daling van de methaan- en ammoniakemissies is naar verhouding minder groot, omdat het aandeel melkvee in de totale rundveestapel stijgt. De verwachte daling van de enterische emissies is 6,5 tot 8,3%, en die van de totale methaanemissies 6,4% tot 8,1%. De verwachte daling van de ammoniakemissies is 6,5% tot 8,4%.

De emissiereducties berekend in deze studie zijn louter het gevolg een vermindering van het aantal dieren. Daarnaast kunnen veehouders natuurlijk ook maatregelen nemen om de emissies per dier te verminderen. De emissiereducties die deze maatregelen kunnen opleveren, worden over het algemeen niet berekend in deze studie. De prognose van de ammoniakemissies door varkens in 2030 vormt daarop een uitzondering, omdat we kunnen veronderstellen dat alle varkens dan in ammoniakemissiearme stallen gehuisvest zullen zijn.

1 INLEIDING

De veeteeltsector staat voor belangrijke uitdagingen op het gebied van stikstof- en broeikasgasemissies. De Vlaamse Regering heeft doelstellingen vastgelegd voor de afbouw van deze emissies tegen 2030. Aangezien een belangrijk deel van de veehouders de pensioenleeftijd nadert, leeft de hoop dat de natuurlijke afvloeiing van veehouders er mee voor zal zorgen dat de doelstellingen gehaald worden. Op basis van de Mestbankgegevens van 2023 blijkt inderdaad dat tegen 2030 een aanzienlijk deel van de veehouders de pensioenleeftijd (65 jaar) bereikt zal hebben. Ten opzichte van 2023 zullen er dan bijkomend 19,6% van de legpluimveeouders, 23,5% van de slachtpluimveeouders, 22,7% van de melkveeouders, 15,1% van de mestkalverhouders, 23,6% van de vleesveeouders¹, en 23,3% van de varkenshouders 65 jaar of ouder zijn (figuur 1). Het aantal veehouders dat in 2023 al 65 of ouder was, wordt hier niet bijgeteld. Hierbij moeten we wel opmerken dat deze cijfers sterk beïnvloed worden door het minimumaantal dieren dat een landbouwer moet hebben om als veehouder beschouwd te worden. Bij de Mestbank zijn immers veel oudere landbouwers geregistreerd met een zeer klein aantal dieren. De ondergrens voor het aantal dieren die wij in deze studie hanteren is 100 bij pluimvee, 100 bij vleesvarkens en 50 bij andere varkens, en 5 bij runderen.

Figuur 1. Aandeel van de veehouders dat 65 jaar of ouder geworden zal zijn, bijkomend ten opzichte van 2023

¹ De leeftijd van de vleesveehouders die zoogkoeien houden, wordt hiervoor als referentie gebruikt.

Het doel van deze studie is om in te schatten in welke mate de natuurlijke afvloeiing van veehouders kan bijdragen aan het behalen van de stikstof- en klimaatdoelen. Daartoe wordt het effect van de uitstroom van runderen en varkens door stoppende bedrijven samen met de instroom op groeiende bedrijven beoordeeld. Wanneer bedrijfsleiders op pensioen gaan, kunnen hun bedrijven of exploitaties immers overgenomen worden door andere bedrijven. De inschatting van de uitstroom en instroom wordt gedaan op basis van een enquête bij de landbouwers van het Landbouwmonitoringsnetwerk (LMN). Het verschil tussen de verwachte uitstroom en instroom bepaalt de verwachte evolutie voor het aantal dieren tegen 2030. Op basis van deze verwachte evolutie kan ook de verwachte reductie in emissies van NH_3 (ammoniak), CH_4 (methaan - enterisch en door mestopslag) en N_2O (lachgas - stalemissies) bepaald worden. Dat doen we door het verwachte aantal runderen en varkens per bedrijf te vermenigvuldigen met de geldende emissiefactoren voor deze dieren en de stallen waarin ze gehuisvest zijn. Naast een prognose voor het aantal runderen en varkens was het de bedoeling om ook voor pluimvee een prognose te maken, maar daarvoor konden niet voldoende pluimveebedrijven bevraagd worden in de enquête.

Er werd gekozen voor een enquête als basis voor de prognose, eerder dan een extrapolatie van historische trends, omdat de beleidscontext de laatste jaren sterk veranderd is. Met name het stikstofdecreet heeft een sterke impact op het toekomstperspectief van veebedrijven. De verwachting is dat veel oudere bedrijfsleiders niet meer zullen investeren in ammoniakemissiereductiemaatregelen (AERM), en daarom zullen stoppen met dieren houden. Dat zal de daling van het aantal runderen en varkens, die we de voorbije jaren vaststelden, versnellen. Anderzijds kunnen een verminderende concurrentiedruk binnen de veeteeltsectoren en de bijkomende steunmaatregelen die er zijn voor o.a. investeringen in AERM-veehouders ook stimuleren om te groeien. Het is dus a priori niet duidelijk wat de impact van het stikstofdecreet op het aantal runderen en varkens zal zijn.

Bij het gebruik van de resultaten van deze studie moeten de beperkingen van onze methodologie in gedachten gehouden worden. Ten eerste is de prognose opgesteld op basis van het aantal dieren dat de enquêtedeelnemers *willen* houden in 2030. Wij weten niet of zij hun eigen situatie realistisch hebben ingeschat of niet. Het zou bijvoorbeeld kunnen dat zij de kosten onderschatten van de noodzakelijke maatregelen om aan hun PAS-referentie te voldoen in 2030, of dat zij geen rekening houden met de beschikbaarheid van nutriëntenemissierechten. Ten tweede hangt de prognose af van de verwachtingen van veehouders op dit moment (d.w.z. het moment van de enquête: september 2024). Als de economische omstandigheden veranderen, of als er nieuwe emissiereductietechnieken op de markt zouden komen (of verdwijnen), kunnen de plannen van de veehouders veranderen. Bij het gebruik van de resultaten moet er dus over gewaakt worden dat deze hun geldigheid niet hebben verloren door sterk veranderde omstandigheden. Ten derde is de prognose opgesteld met bepaalde aannames over het management van dieren. Er wordt bijvoorbeeld verondersteld dat het aantal stuks vervangingsvee gelijk evolueert met het aantal melkkoeien. Als het management van rundvee- en varkensbedrijven verandert, zouden sommige aannames niet meer juist kunnen blijken. En ten vierde is de reductie van NH_3 , CH_4 en N_2O emissies ten gevolge van de daling van het aantal dieren berekend op basis van de huidige, door de overheid erkende emissiefactoren. Als deze emissiefactoren bijgesteld worden, zou de berekening aangepast moeten worden.

De structuur van het rapport is als volgt. Eerst wordt de methodologie toegelicht (Hoofdstuk 2), en vervolgens de resultaten (Hoofdstuk 3). In het Hoofdstuk 2 wordt uitgelegd hoe de enquête werd opgesteld, en vervolgens een prognose werd opgesteld op basis van de enquêteresultaten. In Hoofdstuk 3 worden eerst per diersoort de

////////////////////////////////////

2 METHODOLOGIE

2.1 ALGEMENE AANPAK

In deze studie maken we gebruik van twee types gegevens: de geregistreeerde dierenaantallen afkomstig van de Mestbank (VLM), en een enquête. De gegevens van de Mestbank zijn beschikbaar voor de periode 2011 tot 2023, en tonen dus de evolutie van het aantal dieren in de laatste 13 jaar, al dan niet met een onderscheid tussen de verschillende staltypes waarin dieren zich bevinden. Uit de enquête leiden we af welke evolutie we kunnen verwachten voor de dierenaantallen van bepaalde types dieren (hierna diersoorten genoemd): melkkoeien, zoogkoeien, stieren voor afmest, vleesvarkens en zeugen. Deze verwachte evolutie van het aantal dieren wordt gekoppeld aan de Mestbankgegevens. De gegevens van 2023 dienen daarbij als referentiepunt voor de huidige toestand (d.w.z. het moment van enquêteren, september 2024).

Om de prognose voor het aantal dieren te vertalen in een prognose voor de reductie van emissies, worden de actueel geldende emissiefactoren vermenigvuldigd met het verwachte aantal dieren in 2030. De emissiefactoren voor CH₄ (enterische emissies en emissies uit mestopslag) en N₂O (stalemissies) komen uit het prognosemodel voor het Vlaams Energie- en Klimaatplan (2022). De emissiefactoren voor NH₃ komen uit de ‘Geactualiseerde lijst van emissiefactoren voor ammoniak, geur en fijn stof’, een bijlage bij het ‘Richtlijnenboek landbouwdieren’ voor milieu-effectrapportering van Departement Omgeving.

2.2 AANPAK VAN DE ENQUÊTE

2.2.1 Inhoud van de enquête

De enquête is opgesteld voor de dierlijke sectoren die de grootste bijdrage leveren aan de emissies van broeikasgassen en stikstof: rundvee, varkens, en pluimvee. Andere dierlijke sectoren worden buiten beschouwing gelaten. Binnen het rundvee wordt onderscheid gemaakt tussen de volgende types dieren: melkkoeien, zoogkoeien, stieren voor afmest (afmeststieren), en mestkalveren. Voor de vleesveehouderij hebben we dus twee diersoorten die als indicator kunnen dienen: zoogkoeien en stieren voor afmest². De reden hiervoor is dat er zowel vleesveebedrijven zijn die vooral aan vermeerdering doen (deze hebben vooral zoogkoeien), bedrijven die vooral stieren opkweken voor de slacht, en bedrijven waarvoor beide activiteiten evenwaardig zijn. De evolutie van het aantal stieren voor afmest hoeft dus niet een-op-een die van het aantal zoogkoeien te volgen: Vlaamse bedrijven gericht op het afmesten van stieren kunnen meer of minder dieren aankopen uit andere regio's. Binnen de varkens werd onderscheid gemaakt tussen vleesvarkens en zeugen. Binnen het pluimvee werd onderscheid gemaakt tussen legpluimvee (legkippen) en slachtpluimvee (slachtkuikens).

² Met stieren voor afmest bedoelen wij: mannelijke runderen jonger dan twee jaar die voor vleesproductie gehouden worden. Deze leeftijdsgrens dient om enquêtegegevens aan Mestbankgegevens te kunnen koppelen. In andere studies op basis van het LMN wordt vaak een andere definitie gehanteerd: daar wordt boekhoudkundig bepaald welke dieren stieren voor afmest zijn, onafhankelijk van hun leeftijd.

Per diersoort werd gevraagd naar het huidige aantal dieren en het geplande aantal dieren in 2030. Wanneer een bepaalde diersoort nu niet aanwezig was op het bedrijf, werd gevraagd of men die in de toekomst wel wil gaan houden (en zo ja, welk aantal dieren men wil hebben in 2030). Wanneer men aangaf in 2030 geen dieren meer te willen houden van een bepaalde soort, werd gevraagd tot welk jaar men deze dieren wil houden. Daarnaast werden nog een aantal algemene vragen gesteld (niet diersoort-specifiek): wat de situatie van het bedrijf is m.b.t. opvolging, of men vandaag al rekening houdt met het stikstofbeleid in de toekomstplannen van het bedrijf, of men van plan is te investeren in ammoniakemissiereducerende technieken (AER), wanneer men dat eventueel zal doen, en of men al op de hoogte is van de verplichte ammoniakemissiereductie van 5% tegen 31 december 2025 voor de rundveehouderij. Er werd afgesloten met een open vraag: of men nog andere zaken wou meegeven die nog niet aan bod waren gekomen. De antwoorden op al deze vragen worden per diersoort besproken in Hoofdstuk 3, met uitzondering van de vragen m.b.t. investeringen in AER en de open vraag. De vraag over investeringen in AER-technieken bleek maar beperkt nuttig te zijn voor deze studie, omdat ze op niveau van het bedrijf en niet van de diersoort gesteld werd. Op de open vraag kwamen zeer diverse antwoorden, die meestal niet rechtstreeks nuttig zijn voor deze studie.

De enquête is afgenomen bij de landbouwers van het LMN, samen met de conjunctuurbarmeter-enquête van september 2024. Er zijn een aantal redenen waarom we een enquête hebben afgenomen bij de leden van het LMN en niet bij alle Vlaamse landbouwers, bijvoorbeeld samen met het uitsturen van de Verzamelaanvraag. Ten eerste was dit de meest haalbare optie om op korte termijn een enquête te organiseren. Ten tweede is het LMN een behoorlijk representatieve steekproef van de Vlaamse landbouwsector in zijn geheel³. Het bevragen is dus een van de best mogelijke opties wanneer de hele populatie bevragen niet haalbaar is. Ten derde is de deelnamegraad van enquêtes bij LMN-leden vaak hoog, wat zeer belangrijk is om een betrouwbaar beeld te krijgen van de hele populatie op basis van een steekproef. Als de deelnamegraad laag is, kan er snel een vertekend beeld van de werkelijkheid ontstaan omdat landbouwers met een bepaald kenmerk systematisch minder deelnemen aan de enquête (bv. landbouwers die pessimistisch zijn over de toekomst van hun bedrijf, en daarom de communicatie van de overheid minder opvolgen). Ten vierde zijn dieraanvragen en emissies op dit moment een beladen onderwerp; het leek dus gepaster om vragen hierover te richten aan een beperkte groep van landbouwers. En ten vijfde biedt een enquête bij LMN-leden meer mogelijkheden voor analyse dan een enquête bij de hele populatie, aangezien bijkomende gegevens over de deelnemende bedrijven uit de LMN-database gehaald kunnen worden.

³ Het Landbouwmonitoringsnetwerk (LMN) is ontworpen om representatief te zijn voor de professionele landbouwsector. Onze analyse richt zich op zowel de professionele als niet-professionele bedrijven, omdat ook die laatste een belangrijk aandeel hebben in de veestapel. Bij het opmaken van de prognose zullen we waar mogelijk wegingsfactoren hanteren, om eventuele verschillen tussen onze steekproef en de gehele populatie te compenseren.

Het aantal rundveebedrijven dat deelnam aan de enquête bedraagt 231 (veehouders die willen starten met een bepaalde diersoort worden hierbij geteld). Het aantal bedrijven per diersoort (starters inbegrepen) bedraagt 151 bij melkkoeien, 104 bij zoogkoeien, 77 bij stieren voor afmest en 7 bij mestkalveren. Aangezien de enquête werd verstuurd naar 334 LMN-bedrijven met runderen, bedraagt de deelnamegraad van rundveeouders 69%.

Bij de rundveebedrijven vinden we vooral bedrijven die uitsluitend melkvee houden (119). Daarnaast zijn er ook heel wat vleesveebedrijven, die wel vleesvee hebben maar geen melkvee (72). Een kleinere groep combineert echter beide rundveetakken (32). Bij de vleesveebedrijven vinden we 69 veehouders met zowel zoogkoeien als stieren voor afmest, en 35 met alleen zoogkoeien. Daarnaast vinden we ook 8 vleesveebedrijven die wel stieren voor afmest hebben maar geen zoogkoeien. In de analyse van de enquête komt de groep veehouders met mestkalveren verder niet aan bod, aangezien het aantal waarnemingen hiervan te laag is om betrouwbare resultaten te geven.

Het aantal varkenshouders dat deelgenomen heeft aan de enquête is 73. Hiervan hebben er 31 zowel zeugen als vleesvarkens, 4 alleen zeugen en 38 alleen vleesvarkens. Aangezien de enquête werd verstuurd naar 101 varkenshouders die deel uitmaken van het LMN, bedraagt de deelnamegraad onder varkenshouders 72%. Er is geen enkel bedrijf dat wil starten met vleesvarkens; er is er wel één dat wil starten met zeugen.

Het aantal pluimveehouders dat heeft deelgenomen aan de enquête is 16. 7 daarvan houden legpluimvee en 9 slachtpluimvee. Aangezien de enquête werd verstuurd naar 24 LMN-landbouwers met pluimvee, bedraagt de deelnamegraad onder pluimveehouders 67%. Er zijn geen rundvee- of varkenshouders die hebben aangegeven te willen starten met pluimvee. In de analyse van de enquête komen de pluimveehouders verder niet aan bod, aangezien ook zij een te kleine groep vormen om betrouwbare statistieken te berekenen.

Er werd gekozen om de landbouwers die momenteel geen runderen, varkens of pluimvee hebben niet te bevragen. Hiermee missen we mogelijk informatie over bedrijven willen starten met deze activiteiten. Het leek ons echter weinig waarschijnlijk dat bedrijven zonder runderen, varkens of pluimvee tussen nu en 2030 met deze veeteeltactiviteiten zouden starten. Deze bedrijven hebben immers geen NH₃-emissie afkomstig van deze activiteiten, en dus geen “stikstofbudget” waarmee ze kunnen schuiven volgens het principe van intern salderen (of het zou afkomstig moeten zijn van minder algemene diersoorten zoals geiten, konijnen, kalkoenen, enz.).

2.3 OPSTELLEN PROGNOSE OP BASIS VAN DE ENQUÊTERESULTATEN

2.3.1 Dieraantallen volgens de Mestbank als referentieniveau

Om van de enquêteresultaten tot een prognose voor het aantal dieren en emissies op Vlaams niveau te komen, zijn nog een aantal tussenstappen nodig. Om te beginnen wordt het verwachte aantal dieren in 2030, zoals opgegeven door de respondenten, niet rechtstreeks als resultaat gebruikt. In de plaats daarvan wordt per bedrijf de verwachte evolutie van het aantal dieren berekend, en wordt deze verwachte evolutie toegepast op het huidige aantal dieren (d.w.z. het aantal dieren in 2023 zoals geregistreerd bij de Mestbank). De reden hiervoor is dat bij het invullen van de enquête misverstanden zouden kunnen ontstaan over de definities van diersoorten. Als we bijvoorbeeld vragen hoeveel melkkoeien een landbouwer heeft, zouden respondenten hun

vervangingsvee wel of niet kunnen meetellen. Het aantal dieren per diersoort volgens de Mestbank en volgens respondenten kan dus verschillen. Aangezien de uiteindelijke prognose op basis van de Mestbankgegevens moet gebeuren, leek het ons verstandiger om ook de analyse van het verwachte aantal dieren op basis van deze gegevens te doen. Een nadeel hiervan is echter dat het aantal dieren op het moment van de enquête (september 2024) kan afwijken van ons referentiepunt, de Mestbankaangifte van 2023. Wanneer de dieraantallen uit de Mestbankaangifte voor 2024 beschikbaar zijn, zou de berekening dus nog eens overgedaan moeten worden, om te controleren of de verschillen tussen de Mestbankaangifte van 2023 en 2024 een impact hebben op onze resultaten.

Bij de stieren voor afmest brengt deze werkwijze een bijkomende complicatie met zich mee. Stieren voor afmest zijn geen afzonderlijke diercategorie in de Mestbankgegevens, waardoor er geen exacte dieraantallen beschikbaar zijn die als referentie voor het huidige aantal dieren genomen kunnen worden. Bijgevolg hebben we gebruik moeten maken van het geschatte aantal dieren per bedrijf. Dat geschatte aantal dieren wordt bepaald door het aantal stieren voor afmest dat voorkomt in elke Mestbank-diersoort. Dit aantal kunnen we terugvinden door de diergegevens van Sanitel en die van de Mestbank te vergelijken. Als dieren bij Sanitel geregistreerd staan als stieren jonger dan twee jaar, worden ze als stieren voor afmest beschouwd. We gaan er dus vanuit dat 45,6% van de dieren in de Mestbank-categorie 'runderen jonger dan één jaar' en 41,8% van de dieren in de Mestbank-categorie 'runderen tussen één en twee jaar' stieren voor afmest zijn. Op individueel bedrijfsniveau zal dit geschatte aantal stieren voor afmest soms sterk afwijken van de realiteit, maar voor een grotere groep van bedrijven verwachten we dat het geschatte aantal wel goed zal overeenkomen met het werkelijke aantal.

2.3.2 Correctie voor verschillen tussen de steekproef en de populatie

Omdat we een prognose voor de hele veestapel opstellen op basis van een enquête, is het belangrijk dat de deelnemers van de enquête een representatieve steekproef vormen van alle veehouders. Als blijkt dat onze steekproef niet representatief is voor die populatie, moet daar bij het opstellen van de prognose rekening mee gehouden worden. In deze studie doen we dat door verschillende prognoses op te stellen, op basis van gewogen gemiddelden. Belangrijke kenmerken van de steekproef en de populatie worden hierbij als wegingsfactoren gebruikt. De kenmerken die we als wegingsfactoren gebruiken, zijn de typologie van bedrijven, de leeftijdsklasse van de bedrijfsleiders, de grootteklasse van de bedrijven, en de aanwezigheid van ammoniakemissiearme (AEA) stallen (enkel van toepassing bij varkens).

De typologie van bedrijven is dezelfde als degene die in andere statistieken van het Agentschap Landbouw en Zeevisserij gebruikt wordt. Ze wordt bepaald op basis van de standaardopbrengst per teelt, volgens rekenregels die zijn vastgelegd in EU-uitvoeringsverordening 2015/220. De leeftijdsklasse van de bedrijfsleiders bepalen we op basis van de leeftijd van de jongste zaakvoerder. Elk afzonderlijk klantnummer bij LV wordt beschouwd als een afzonderlijk bedrijf. De grootteklasse van een bedrijf wordt bepaald door het aantal dieren van de diersoort in kwestie in 2023. Een bedrijf kan dus bijvoorbeeld als een groot bedrijf ingedeeld worden bij de melkveebedrijven wanneer het veel melkkoeien heeft, en tegelijkertijd als een klein bedrijf bij de vleesveebedrijven met zoogkoeien wanneer het weinig zoogkoeien heeft. De aanwezigheid van AEA-stallen wordt beoordeeld per diersoort afzonderlijk. Als bijvoorbeeld minstens een deel van de vleesvarkens van een bepaald bedrijf in AEA-stallen gehuisvest is, worden deze stallen als aanwezig beschouwd bij het berekenen van het gewogen gemiddelde voor vleesvarkens.

2.3.3 Berekening van een prognose op bedrijfsniveau

Bij het opstellen van de prognose berekenen we het verwachte aantal dieren op het niveau van het individuele bedrijf en de exploitatie. Per exploitatie is immers bepaald of een diersoort in AEA-stallen zit of niet. Door de prognose op het exploitatieniveau op te stellen, kan de verwachte reductie van NH₃-emissies nauwkeuriger berekend worden. Dit maakt alleen een verschil in de berekening van de NH₃-emissies door varkens; bij runderen zijn de huidige erkende emissiefactoren niet afhankelijk van het staltype waarin ze gehuisvest zijn.

In deze studie berekenen we meerdere prognoses, op basis van verschillende aannames. Eén prognose is gebaseerd op de evolutie van het aantal dieren die we vaststellen in de enquête. Deze maakt geen gebruik van wegingsfactoren. We spreken dan van een prognose op basis van het steekproefgemiddelde. Daarnaast maken we ook prognoses waarbij de typologie van het bedrijf, de leeftijdsklasse van de bedrijfsleider, de grootteklasse van het bedrijf en de aanwezigheid van AEA-stallen als wegingsfactoren gebruikt worden. Voor elk van deze alternatieve prognoses wordt vervolgens de emissiereductie berekend ten gevolge van de daling van het aantal dieren.

De tot dusver beschreven werkwijze bevat alle stappen in de berekening van prognoses voor diersoorten die in de enquête voorkwamen. De Mestbank onderscheidt echter meer diersoorten dan wij in de enquête hebben gedaan. Daarom moet de verwachte evolutie van de diersoorten die niet in de enquête voorkwamen nog afgeleid worden van die van de diersoorten die er wel in voorkwamen.

Naast melkkoeien en zoogkoeien onderscheidt de Mestbank de volgende types runderen: vervangingsvee (jonger dan 1 jaar, en 1 tot 2 jaar oud), 'runderen jonger dan 1 jaar' en 'runderen van 1 tot 2 jaar', 'andere runderen', en mestkalveren. Het vervangingsvee wordt verondersteld dezelfde evolutie te volgen als de melkkoeien, aangezien dit vrouwelijke dieren zijn van het melktype en gemengde type van bedrijven met melkproductie. De 'runderen jonger dan 1 jaar' en de 'runderen van 1 tot 2 jaar' krijgen respectievelijk voor 45,6% en voor 41,8% de evolutie van de stieren voor afmest toegewezen. Voor het andere deel krijgen ze de evolutie van de zoogkoeien toegewezen. De 'andere runderen' krijgen voor 47,2% de evolutie van de melkkoeien, voor 46,8% de evolutie van de zoogkoeien, en voor 5,7% de evolutie van de stieren voor afmest toegewezen. Van de mestkalveren ten slotte weten we dat 56,8% van het zuivere melktype is, 20,4% van het zuivere vleestype, en 22,8% van het gemengde type. De mestkalveren van het gemengde type worden verondersteld van inseminaties van het vleestype op melkkoeien afkomstig te zijn, en krijgen daarom de evolutie van de melkkoeien toegewezen.

Bij de varkens veronderstellen we dat de Mestbank-categorie 'andere varkens van 20 kg tot 110 kg' overeenkomt met de vleesvarkens uit onze enquête. Deze categorie krijgt dus de evolutie van de vleesvarkens toegewezen. Ook de biggen (7 kg tot 20 kg) krijgen de evolutie van de vleesvarkens toegewezen, omdat we aannemen dat deze doorstromen naar de categorie vleesvarkens. De andere Mestbank-categorieën, namelijk zeugen, beren, en andere varkens van meer dan 110 kg, krijgen de evolutie van de zeugen toegewezen.

De gekozen regenregels hebben een zekere impact op de resultaten, maar die impact is beperkt. Een alternatieve aanname die we zouden kunnen maken, is bijvoorbeeld dat het vervangingsvee 10% zal krimpen ten opzichte van het aantal melkkoeien, omdat er gestuurd wordt op langleefbaarheid van de melkkoeien (o.a. omwille van stikstofemissies). In dat geval neemt het aantal mestkalveren geboren bij melkkoeien wel toe met

////////////////////////////////////

3 RESULTATEN

3.1 MELKVEEHOUDERIJ

3.1.1 Opvolging op melkveebedrijven

Het startpunt voor dit onderzoek was de vraag of de uitstroom van pensioengerechtigde veehouders ervoor zal zorgen dat de veestapel in 2030 kleiner is dan nu. Een eerste vraag in de enquête is daarom wat de situatie m.b.t. opvolging is op het bedrijf. 28 van de 149 melkveehouders in onze steekproef, ofwel 18,8%, hebben een bedrijfsleider die 65 jaar of ouder zal zijn in 2030⁴. Dat is iets minder dan de 22,7% dan in de populatie van melkveehouders in Vlaanderen (zie Hoofdstuk 1). Voor de groep van melkveehouders die in 2030 de pensioenleeftijd zullen bereiken, geven we weer wat de situatie is met betrekking tot opvolging (figuur 2). Op 6 van de 28 bedrijven (21%) is er geen opvolging. Op 11 van de 28 (39%) is er opvolging binnen de familie, en op 2 van de 28 (7%) is er een niet-familiale overnemer. Op 8 van de 28 bedrijven (29%) is de situatie nog onduidelijk. Daarnaast is er ook 1 bedrijf dat zal overgenomen worden zonder de dieren.

Deze antwoorden geven een bepaald inzicht in de uitstroom van melkveehouders tegen 2030. Ze zijn echter niet geschikt om de grootte van de melkveestapel in 2030 in te schatten, omdat een grote groep bedrijven nog geen duidelijkheid heeft over opvolging. Ze tonen ook aan dat de relatie tussen opvolging en het aanhouden van de veestapel op het bedrijf niet altijd duidelijk is. Er is bijvoorbeeld één bedrijfsleider die geen opvolging heeft en toch verwacht nog dieren te houden in 2030, hoewel die persoon tegen dan 65 jaar of ouder zal zijn. Het is mogelijk dat deze persoon erop rekent het bedrijf met de dieren te verkopen aan een andere landbouwer. Deze cijfers zeggen ook niets over het aantal bedrijven met een niet-pensioengerechtigde bedrijfsleider in 2030 dat wil stoppen met dieren houden, en de intentie om meer of minder dieren te houden op bedrijven die hun dieren aanhouden. Om de evolutie van de veestapel tegen 2030 te kunnen inschatten, zullen we ons dus baseren op het geplande aantal dieren in 2030, zoals aangegeven door de melkveehouders.

⁴ Als er meerdere bedrijfsleiders zijn, telt de leeftijd van de jongste bedrijfsleider.

A stacked bar chart showing the number of companies (Aantal bedrijven) on the y-axis (0 to 11) categorized by follow-up status (Opvolging) on the x-axis. The categories are: Geen opvolging, Overname familiaal, Overname niet-familiaal, Nog niet duidelijk, and Overname zonder de dieren. Each bar is stacked with three decision types: Stopzetten (orange, bottom), Onzeker (green, middle), and Dieren aanhouden (blue, top). The values for each segment are labeled inside the bars.

Opvolging	Stopzetten	Onzeker	Dieren aanhouden	Totaal
Geen opvolging	5	0	1	6
Overname familiaal	2	0	9	11
Overname niet-familiaal	1	0	1	2
Nog niet duidelijk	4	1	3	8
Overname zonder de dieren	1	0	0	1

Aangezien het stikstofbeleid van de Vlaamse regering een duidelijke impact heeft op de veeteelt, hebben we in de enquête gevraagd of veehouders “vandaag al rekening houden met het stikstofbeleid van de Vlaamse regering in de toekomstplannen voor hun bedrijf”. Dat geeft aan in welke mate de toekomstplannen van melkveehouders, die hierna besproken zullen worden, al rekening houden met de beperkingen van het geldende wetgevend kader. 44 procent van de melkveehouders en veehouders die met melkvee willen starten zegt eerder wel of heel sterk rekening te houden met het stikstofbeleid (figuur 3). 39 procent geeft een neutraal antwoord. 17 procent zegt eerder niet of helemaal niet rekening te houden met het stikstofbeleid.

////////////////////////////////////

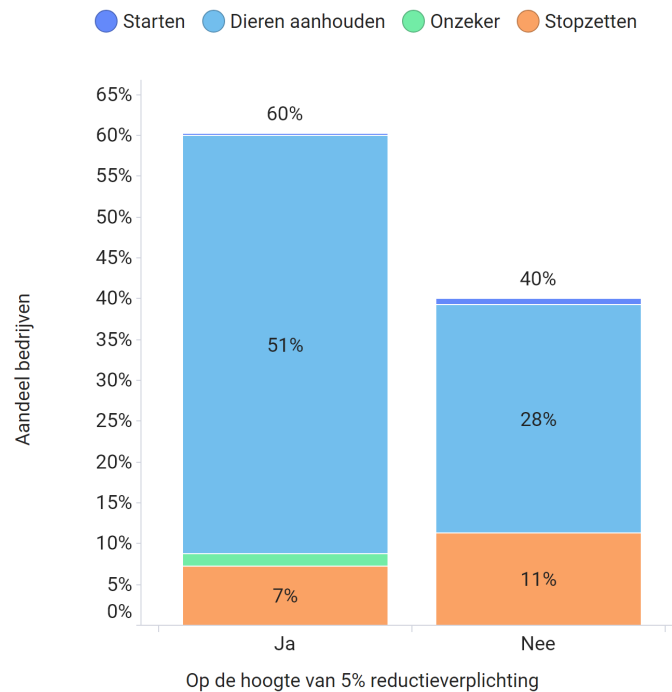

A stacked bar chart titled 'Houdt vandaag al rekening met het stikstofbeleid in toekomstplannen' (Already taking account of the nitrogen policy in future plans today). The y-axis is labeled 'Aandeel bedrijven' (Share of companies) and ranges from 0% to 40% in 5% increments. The x-axis shows five categories of responses: 'Heel sterk' (Very strong), 'Eerder wel' (Rather yes), 'Neutraal' (Neutral), 'Eerder niet' (Rather no), and 'Helemaal niet' (Not at all). The legend indicates four categories: 'Starten' (Start) in blue, 'Dieren aanhouden' (Keep animals) in light blue, 'Onzeker' (Uncertain) in green, and 'Stopzetten' (Stop) in orange. The data is as follows:

Houdt vandaag al rekening met het stikstofbeleid in toekomstplannen	Starten	Dieren aanhouden	Onzeker	Stopzetten
Heel sterk	9%	9%	0%	3%
Eerder wel	0%	28%	1%	1%
Neutraal	1%	30%	0%	8%
Eerder niet	0%	7%	1%	4%
Helemaal niet	0%	5%	0%	0%

Verwachte evolutie van de rundvee- en varkensstapel tegen 2030 pagina 13 van 54

Figuur 4. Bewustzijn bij melkveehouders, en veehouders die met melkvee willen starten, van de 5% reductieverplichting voor NH₃-emissies

3.1.3 Gepland aantal melkkoeien

Om een inschatting te maken van het verwachte aantal melkkoeien hebben we aan de melkveehouders, en de veehouders die met melkvee willen starten, gevraagd hoeveel dieren zij in 2030 willen houden (tabel 1). 20 procent van de melkveehouders wil geen melkkoeien meer houden in 2030. Van de overige 80% willen de meesten het aantal dieren gelijk houden (39%) of uitbreiden (26%). Een minderheid wil het aantal dieren afbouwen (12%). Daarnaast is er ook 1% die het nog niet weet. In onze enquête gaven ook 2 respondenten (ofwel 1% van de steekproef) aan te willen starten met melkkoeien.

Om het verwachte aantal melkkoeien in 2030 te achterhalen, berekenen we de verhouding van het totale aantal dieren dat men wil houden in 2030 en het totale aantal dieren dat men nu houdt. De **verwachte evolutie van het aantal melkkoeien is een reductie met 5,4%** (tabel 2). Op basis van de steekproef is de prognose dus dat het aantal melkkoeien in 2030 5,4% lager zal liggen dan nu. Of deze prognose ook de beste inschatting is voor de hele populatie van melkveebedrijven, hangt af van de representativiteit van de steekproef. We stelden reeds vast dat een kleiner aantal melkveehouders de pensioenleeftijd zal bereiken in 2030 in onze steekproef dan in de populatie. Het is dus aangewezen om rekening te houden met systematische verschillen tussen de steekproef en de populatie. Bij de runderen delen we de bedrijven op volgens hun typologie, leeftijdsklasse van de bedrijfsleiders en grootteklasse van het bedrijf.

Tabel 1. Gepland aantal melkkoeien in 2030

Gepland aantal dieren in 2030	Aantal bedrijven	Aandeel bedrijven	Aandeel in huidige veestapel
Geen dieren meer	30	20%	14%
Minder dieren	18	12%	12%
Zelfde aantal	59	39%	44%
Meer dieren	40	26%	30%
Ik weet het niet	2	1%	1%
Starten	2	1%	
Totaal	151	100%	100%

Wanneer we de bedrijven opdelen volgens hun typologie, zien we dat de gespecialiseerde melkveebedrijven gemiddeld *minder* melkkoeien willen houden in 2030 dan nu, terwijl andere bedrijven *meer* melkkoeien willen gaan houden (tabel 2). Er lijkt dus meer groei te zitten bij de melkveebedrijven die (nog) niet gespecialiseerd zijn, dan bij degenen die wel gespecialiseerd zijn. Als we het verwachte aantal dieren berekenen met typologie als wegingsfactor, bekomen we een daling die groter is dan de daling op steekproefniveau (-6,3% in plaats van -5,4%).

Ook de leeftijd van de bedrijfsleiders verklaart belangrijke verschillen in het geplande aantal dieren. Jongere bedrijfsleiders willen gemiddeld 9,5% *meer* dieren houden in 2030. Daartegenover staat dat bedrijfsleiders van gemiddelde leeftijd gemiddeld 2,5% minder dieren willen houden, en oudere bedrijfsleiders gemiddeld 36% minder dieren. Uit onze gegevens blijkt dan ook dat 80% van de bedrijven die geen dieren meer wil houden in 2030 een oudere bedrijfsleider hebben. Als we in de berekening van het verwachte aantal dieren leeftijd als wegingsfactor hanteren, bekomen we een evolutie van -6,0% in plaats van -5,4%. Hoewel de verwachte evolutie sterk varieert tussen de verschillende leeftijdsklassen, is de impact van deze weging toch eerder beperkt. Dit geeft aan dat onze steekproef behoorlijk representatief is voor de populatie met betrekking tot leeftijd.

Ook tussen de bedrijfsgrootte (gemeten als het huidige aantal melkkoeien per bedrijf) en het geplande aantal dieren in 2030 is er een duidelijk verband. Kleinere bedrijven willen gemiddeld 24% minder dieren houden in 2030 (deze gemiddelde evolutie is vooral het gevolg van een relatief groot aandeel stoppers in deze categorie). Ook bij de middelgrote bedrijven ligt het gepland aantal dieren lager in 2030 dan nu (-14%). De groep van grotere bedrijven daarentegen wil gemiddeld 2,7% *meer* dieren houden in 2030. Wanneer we de verwachte evolutie van het aantal dieren berekenen met bedrijfsgrootte als wegingsfactor, bekomen we een daling van 5,5% in plaats van 5,4%. Dit minimale verschil is opnieuw het gevolg van een sterke representativiteit van onze steekproef.

Tabel 2. Verwachte evolutie van het aantal melkkoeien tussen nu en 2030, op basis van de steekproef en gewogen gemiddeldes

Categorie	Verwachte evolutie in steekproef	Aantal bedrijven in steekproef	Aantal bedrijven in populatie	Percentage van aantal dieren in steekproef	Percentage van aantal dieren in populatie	Verwachte evolutie in populatie
Algemeen	-5,4%	149 ¹		100%		
Opgedeeld volgens typologie						
Gespecialiseerde melkveebedrijven	-11%	112	2560	78,5%	82,7%	
Andere bedrijven met rundvee(combinaties)	+9,6%	25	683	17,4%	12,5%	
Andere bedrijven	+7,0%	10	287	4,1%	4,8%	
<i>Totaal</i>	-5,4%	147	3530	100%	100%	-6,3%
Opgedeeld volgens leeftijdsklasse						
Zaakvoerder van jongere leeftijd (< 40 jaar)	+9,5%	34	813	30,6%	34,6%	
Zaakvoerder van gemiddelde leeftijd (>= 40 tot < 55)	-2,5%	59	1314	45,4%	38,3%	
Zaakvoerder van oudere leeftijd (>= 55 jaar)	-36%	54	1401	24,0%	27,1%	
<i>Totaal</i>	-5,4%	147	3528 ²	100%	100%	-6,0%
Opgedeeld volgens grootteklasse						
Kleinere bedrijven (<= 55 melkkoeien)	-24%	42	1280	12,0%	14,1%	
Middelgrote bedrijven (> 55 tot <= 115 melkkoeien)	-14%	67	1409	37,9%	35,3%	
Grotere bedrijven (> 115 melkkoeien)	+2,7%	38	841	50,2%	50,6%	
<i>Totaal</i>	-5,4%	147	3530	100%	100%	-5,5%

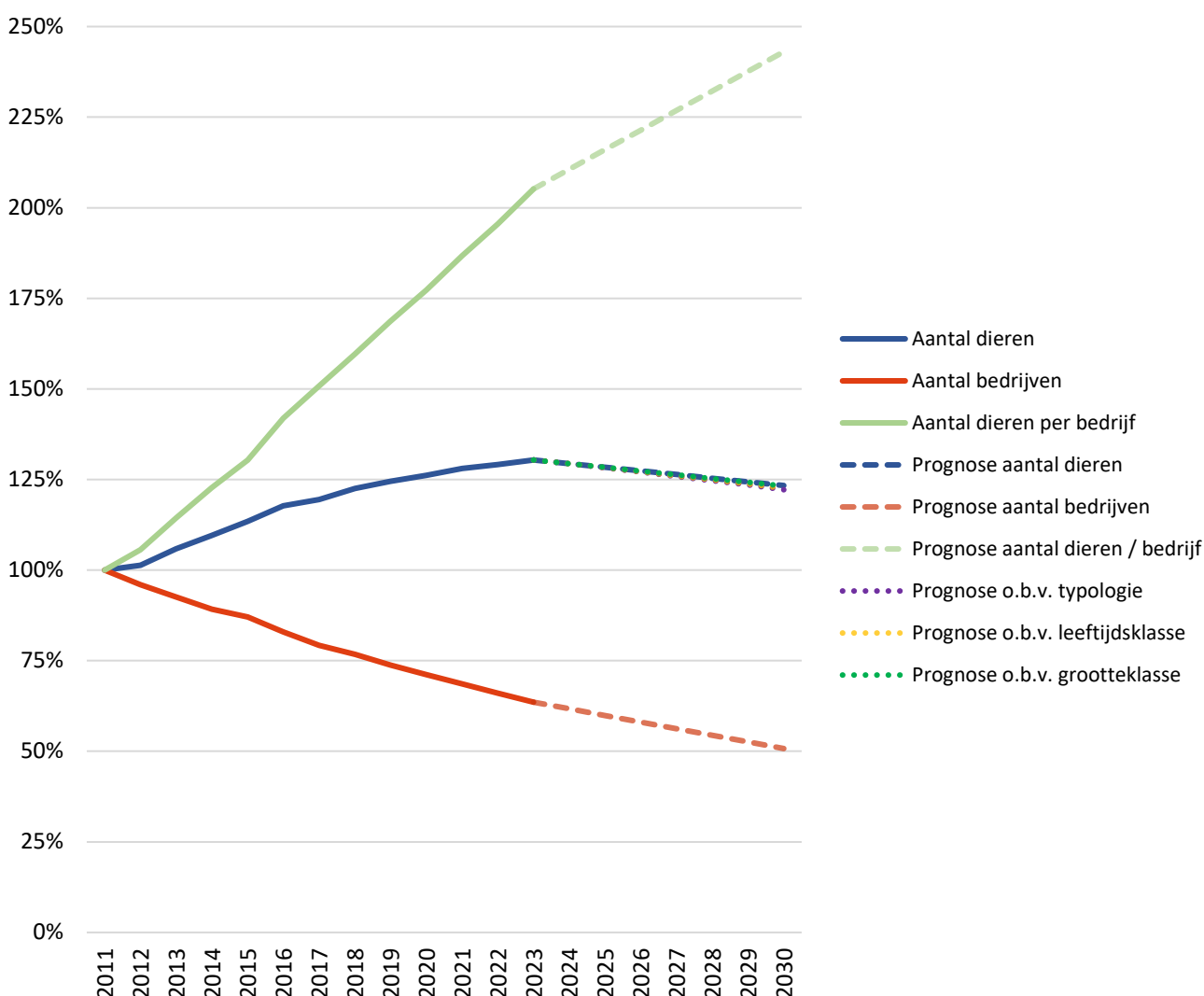
¹ Het aantal bedrijven is 149 in plaats van 151, omdat de dieren aantallen van de 2 bedrijven die nog niet weten wat ze met hun melkkoeien willen doen niet zijn meegeteld.

² Het aantal bedrijven is 3528 in plaats van 3530 omdat er 2 bedrijven in de Mestbank zitten waarvan de leeftijd van de jongste zaakvoerder onbekend is.

3.1.4 Trends en prognoses voor melkveebedrijven

Door de hierboven besproken enquêteresultaten te koppelen aan historische trends, krijgen we een overzicht van de evolutie van de sector op de langere termijn. Figuur 5 toont dat het aantal melkkoeien in Vlaanderen tussen 2011 en 2023 met 30% gestegen is. Het aantal melkveebedrijven, daarentegen, is met 36% gezakt. Het gemiddelde aantal melkkoeien per bedrijf is bijgevolg verdubbeld. In onze steekproef geeft 20% van de bedrijven aan te willen stoppen met melkkoeien tegen 2030. Deze evolutie ligt sterk in de lijn van de historische trend. Het verwachte aantal dieren ligt, naargelang de wegingsfactor die gekozen wordt, 5,4% tot 6,3% lager dan nu. Dit is een trendbreuk met het verleden, waarin het aantal melkkoeien steeds opliep. Bijgevolg verwachten we dat de stijging van het aantal melkkoeien per bedrijf afneemt.

Figuur 5. Trends en prognoses voor melkveebedrijven: aantal melkkoeien, aantal bedrijven, en melkkoeien per bedrijf

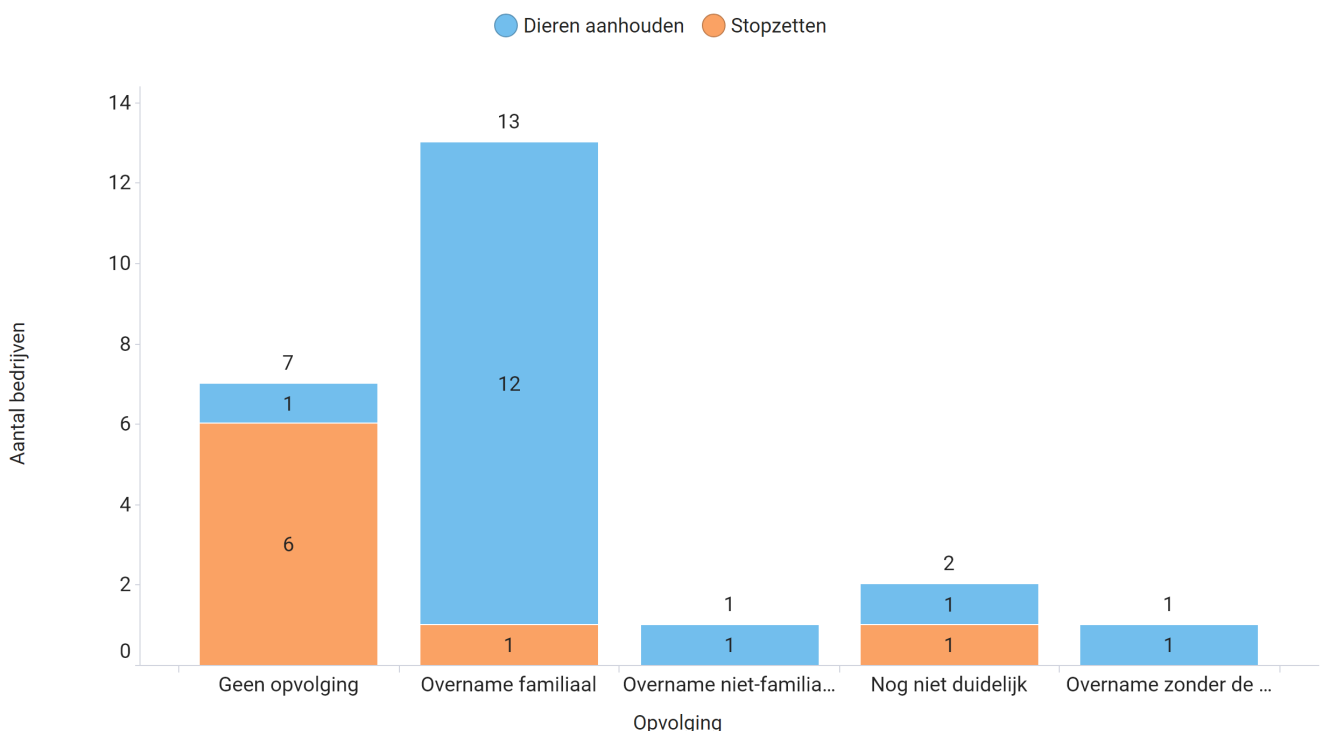

3.2 VLEESVEEHOUDERIJ: ZOOGKOEIEN

3.2.1 Opvolging op vleesveebedrijven met zoogkoeien

In onze steekproef zal 23,3% (ofwel 24 van de 103) van de vleesveehouders met zoogkoeien 65 jaar of ouder zijn in 2030. Dat is bijna gelijk aan de 23,6% die we vaststelden op Vlaams niveau (zie Hoofdstuk 1). Bij 7 van deze 24 vleesveehouders (29%) is er geen opvolging op het bedrijf (figuur 6). Bij 14 ervan (58%) is er wel opvolging, in 1 geval is dat door een niet-familiale overnemer. Daarnaast is de situatie m.b.t. opvolging onduidelijk bij 2 van de 24 vleesveehouders (8%). Bij 1 vleesveehouder is er wel een overnemer, maar niet voor de dieren. Bij de vleesveehouders met zoogkoeien is er dus een duidelijker verband tussen de situatie m.b.t. opvolging en de intentie om dieren te blijven houden in 2030 dan bij de melkveehouders. Deze cijfers zeggen echter nog niets over het aantal bedrijven met een niet-pensioengerechtigde bedrijfsleider die hun dieren willen wegdoen tegen 2030, en de intentie om het aantal dieren te laten stijgen of dalen bij de bedrijven die hun dieren willen aanhouden.

Figuur 6. Opvolging op vleesveebedrijven met zoogkoeien waarvan de bedrijfsleider 65 jaar of ouder zal zijn in 2030

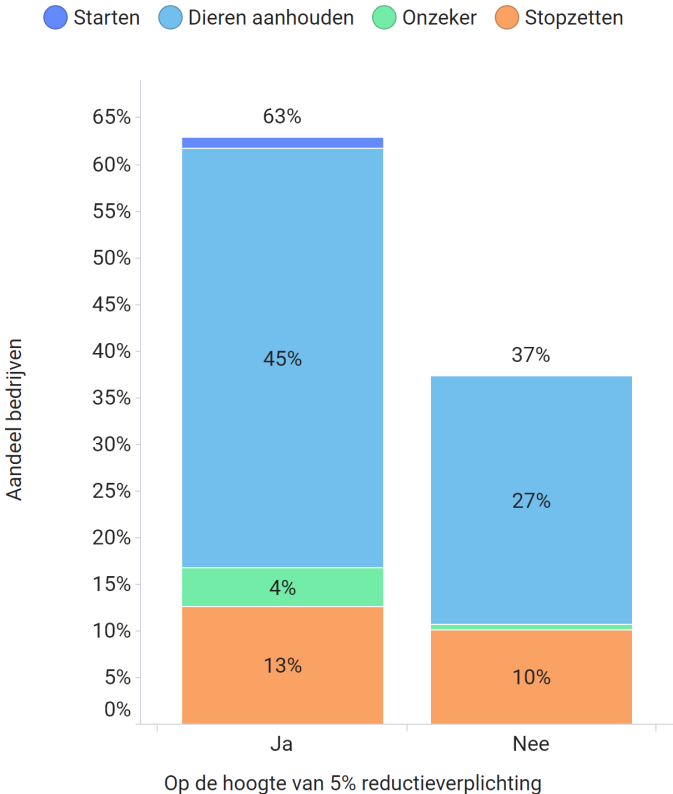

Het aandeel zoogkoeienhouders dat aangeeft vandaag al rekening te houden met het stikstofbeleid in de toekomstplannen voor hun bedrijf (d.w.z. zij die 'heel sterk' en 'eerder wel' antwoorden) is zeer gelijkaardig als bij de melkveehouders (figuur 7). Bij de veehouders die aangeven 'eerder wel' rekening te houden met het stikstofbeleid, is er een relatief groot aandeel dat van plan is geen zoogkoeien meer te houden in 2030. Dat zou erop kunnen wijzen dat een deel van de veehouders hun zoogkoeien wegdoen om ruimte vrij te maken voor NH₃-emissies van andere diersoorten. Anderzijds zijn er bij veehouders die zeggen heel sterk rekening te houden met het stikstofbeleid net zeer weinig die willen stoppen met zoogkoeien te houden. Onze steekproef is jammer genoeg te klein om een bepaald verband tussen het aanhouden van zoogkoeien en het rekening houden met het stikstofbeleid statistisch te onderbouwen.

A stacked bar chart titled 'Houdt vandaag al rekening met het stikstofbeleid in toekomstplannen' (Already taking account of nitrogen policy in future plans today). The y-axis is 'Aandeel bedrijven' (Share of companies) from 0% to 35%. The x-axis shows five categories: 'Heel sterk' (Very strong), 'Eerder wel' (Rather yes), 'Neutraal' (Neutral), 'Eerder niet' (Rather no), and 'Helemaal niet' (Not at all). The legend indicates four actions: 'Starten' (Start, blue), 'Dieren aanhouden' (Keep animals, light blue), 'Onzeker' (Uncertain, green), and 'Stopzetten' (Stop, orange). Data labels within the bars show the percentage for each action in each category.

Houdt vandaag al rekening met het stikstofbeleid in toekomstplannen	Starten	Dieren aanhouden	Onzeker	Stopzetten
Heel sterk	0%	14%	1%	0%
Eerder wel	1%	22%	2%	9%
Neutraal	1%	25%	1%	8%
Eerder niet	0%	8%	0%	2%
Helemaal niet	0%	3%	0%	3%

////////////////////////////////////

3.2.3 Gepland aantal zoogkoeien

Het aandeel veehouders dat wil stoppen met zoogkoeien te houden is vergelijkbaar met het aandeel dat wil stoppen met melkkoeien te houden (22% versus 20%; tabel 3). Ook het aandeel bedrijven dat eenzelfde aantal (38%) of minder (13%) dieren wil houden, is vergelijkbaar met het aandeel bij de melkkoeien. Het aandeel bedrijven dat meer dieren wil houden (20%) is echter beduidend lager en het aandeel dat het nog niet weet beduidend hoger (6%). Ook bij de zoogkoeien is de verdeling van de huidige veestapel niet gelijk over de verschillende antwoordcategorieën, en geeft de verwachte evolutie van het aantal bedrijven geen goed beeld van de verwachte evolutie van het aantal dieren. Maar liefst 53% van de zoogkoeien zit bij de bedrijven die hetzelfde aantal dieren willen behouden. Daartegenover staat dat de bedrijven die willen stoppen met het houden van zoogkoeien beduidend kleiner zijn.

Tabel 3. Gepland aantal zoogkoeien in 2030 bij de enquêtedeelnemers

Gepland aantal dieren in 2030	Aantal bedrijven	Aandeel bedrijven	Aandeel in huidige veestapel
Geen dieren meer	23	22%	11%
Minder dieren	14	13%	14%
Zelfde aantal	39	38%	53%
Meer dieren	21	20%	16%
Ik weet het niet	6	6%	5%
Starten	1	1%	
Totaal	104	100%	100%

Op basis van de steekproef verwachten we een **reductie van het aantal zoogkoeien met 9,3%** (tabel 4). We gaan opnieuw na of de verwachte evolutie verschilt tussen bedrijven van een verschillende typologie, leeftijdsklasse en grootteklasse. Deze analyse leert ons dat de vermindering van het aantal zoogkoeien het grootst is bij bedrijven die gespecialiseerd zijn in melkvee of in de combinatie melkvee-vleesvee (-29%). De verwachte daling bij gespecialiseerde vleesveebedrijven (-3,3%) en bedrijven die tot geen van beide voorgaande categorieën behoren (-4,9%) is daarentegen beperkt. Het lijkt er dus op dat bedrijven die melkvee en vleesvee combineren prioriteit zullen geven aan de melkveehouderij. Als we de verwachte evolutie van het aantal zoogkoeien berekenen met typologie als wegingsfactor, bekomen we een daling die iets kleiner is dan in de steekproef (-8,7% in plaats van -9,3%).

De verwachte evolutie van de zoekkoeien verschilt ook sterk tussen leeftijdsklassen. Bedrijfsleiders die jonger zijn (jongste zaakvoerder is jonger dan 40) willen gemiddeld 5,7% *meer* dieren houden in 2030. Bedrijfsleiders van 40 tot 54 jaar oud willen gemiddeld 7,8% minder dieren houden. Bij bedrijfsleiders van 55 jaar en ouder loopt de daling op tot 26%. Twee derde van de bedrijven die willen stoppen met zoekkoeien te houden hebben dan ook een bedrijfsleider die ouder is dan 55 (bij de melkkoeien was dit nog 80%). Als we de verwachte evolutie van het aantal zoekkoeien berekenen met een weging voor leeftijdsklasse, leidt dit tot een uitgesproken verschil met de verwachte evolutie op basis van de steekproef: -13,4% in plaats van -9,3%. Dat komt omdat onze steekproef niet sterk representatief is voor de populatie m.b.t. leeftijdsklasse. Het aandeel van de veestapel die zich bij oudere bedrijfsleiders bevindt is 27,5% in de steekproef en maar liefst 46,5% in de populatie. In de populatie zitten veel oudere bedrijfsleiders die op kleine schaal zoekkoeien houden. In het LMN, dat bedoeld is om de professionele landbouw te monitoren, zijn deze bedrijfsleiders ondervetegenwoordigd.

Ook de bedrijfsgrootte houdt verband met het verwachte aantal zoogkoeien in 2030. Bij de groep van kleinste bedrijven ligt het verwachte aantal dieren gemiddeld 33% lager dan nu. Uit tabel 3 bleek al dat de bedrijven die willen stoppen met zoogkoeien gemiddeld maar half zoveel dieren hebben als andere bedrijven. Bij de middelgrote bedrijven ligt het verwachte aantal dieren ook lager, maar is de daling beperkt tot 8,9%. Bij de grotere bedrijven ligt het verwachte aantal dieren 4,3% lager. Aangezien er veel meer dieren bij kleinere

bedrijven zitten in de populatie (28,2%) dan in de steekproef (13,2%) is de verwachte evolutie -13,7% (in plaats van -9,3%) wanneer we een weging voor bedrijfsgrootte toepassen.

Tabel 4. Verwachte evolutie van het aantal zoogkoeien tussen nu en 2030, op basis van de steekproef en gewogen gemiddeldes

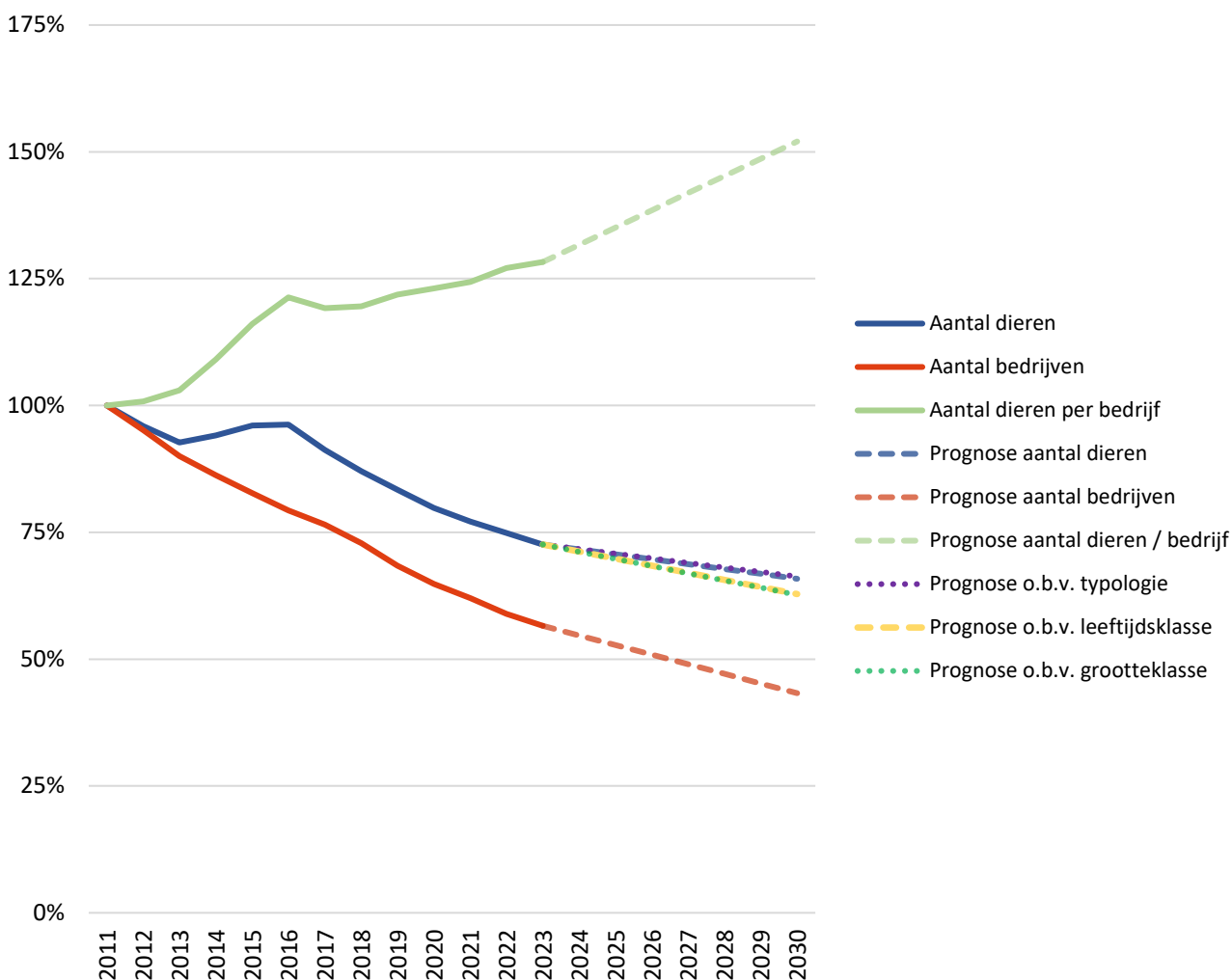
Categorie	Verwachte evolutie in steekproef	Aantal bedrijven in steekproef	Aantal bedrijven in populatie	Percentage van aantal dieren in steekproef	Percentage van aantal dieren in populatie	Verwachte evolutie in populatie
Algemeen	-9,3%	98		100%		
Opgedeeld volgens typologie						
Gespecialiseerde vleesveebedrijven	-3,3%	31	2200	38,2%	51,4%	
Gespecialiseerde melkveebedrijven en combinatie melkvee-vleesvee	-29%	27	755	20,8%	19,3%	
Andere bedrijven	-5,3%	39	1283	41,0%	29,3%	
Totaal	-9,3%	97	4238	100%	100%	-8,7%
Opgedeeld volgens leeftijdsklasse						
Zaakvoerder van jongere leeftijd (< 40 jaar)	+5,7%	18	580	25,2%	19,4%	
Zaakvoerder van gemiddelde leeftijd (>= 40 tot < 55)	-8,1%	39	1195	47,4%	34,0%	
Zaakvoerder van oudere leeftijd (>= 55 jaar)	-25%	40	2459	27,5%	46,5%	
Totaal	-9,3%	97	4234¹	100%	100%	-13,4%
Opgedeeld volgens grootteklasse						
Kleinere bedrijven (<= 25 zoogkoeien)	-33%	38	2600	13,2%	28,2%	
Middelgrote bedrijven (> 25 tot <= 50 zoogkoeien)	-8,9%	31	1034	28,6%	30,5%	
Grotere bedrijven (> 50 zoogkoeien)	-4,3%	28	604	58,3%	41,3%	
Totaal	-9,3%	97	4238	100%	100%	-13,7%

¹ Het aantal bedrijven is 4234 in plaats van 4238 omdat er 4 bedrijven in de Mestbank zitten waarvoor de leeftijd van de jongste zaakvoerder niet bekend is.

3.2.4 Trends en prognoses voor vleesveebedrijven met zoogkoeien

Het aantal zoogkoeien in Vlaanderen daalt sinds 2016 elk jaar (figuur 9). Tussen 2013 en 2016 was er echter een lichte stijging van het aantal zoogkoeien. Deze stijging, die ingaat tegen langetermijntrends, kan deels verklaard worden door de manier waarop runderen geregistreerd worden. Het aantal 'andere runderen' in de Mestbankgegevens lag in die periode immers lager dan in de periodes ervoor en erna, wat erop kan wijzen dat in die periode runderen vaker als zoogkoe werden geregistreerd, en minder vaak als 'ander rund' (zie figuur 23, in Bijlagen). De som van het aantal zoogkoeien en andere runderen was in de periode 2013-2016 constant, terwijl die in andere perioden daalt. Een andere verklaring voor deze tijdelijke trendbreuk is de hervorming van de gekoppelde steun voor zoogkoeienhouderij in het GLB 2014-2021. Deze hervorming verhoogde de drempel van het aantal zoogkoeien dat een landbouwer nodig had om gekoppelde steun te kunnen ontvangen. Dat kan voor een meer nauwgezette registratie van het aantal zoogkoeien gezorgd hebben.

Figuur 9. Trends en prognoses voor vleesveebedrijven: aantal zoogkoeien, aantal bedrijven, en zoogkoeien per bedrijf

3.3 VLEESVEEHOUDERIJ: STIEREN VOOR AFMEST

Opvolging	Dieren aanhouden	Stopzetten
Geen opvolging	3	3
Overname familiaal	4	3
Overname niet-familiaal	1	0
Nog niet duidelijk	0	1
Overname zonder de dierhouder	0	1

Stacked bar chart showing the percentage of respondents who plan to start, continue, be uncertain, or stop using nitrogen in their future plans, categorized by their current assessment of the nitrogen policy.

Legend:

- Starten (Blue)
- Dieren aanhouden (Light Blue)
- Onzeker (Green)
- Stopzetten (Orange)

Houdt vandaag al rekening met het stikstofbeleid in toekomstplannen	Starten	Dieren aanhouden	Onzeker	Stopzetten
Heel sterk	17%	15%	1%	1%
Eerder wel	4%	16%	2%	8%
Neutraal	1%	24%	1%	11%
Eerder niet	0%	8%	0%	4%
Helemaal niet	2%	0%	0%	4%

Figuur 12. Bewustzijn bij vleesveehouders met stieren voor afmest, en veehouders die met stieren voor afmest willen starten, van de 5% reductieverplichting voor NH₃-emissies

////////////////////////////////////

Gepland aantal dieren in 2030	Aantal bedrijven	Aandeel bedrijven	Aandeel in huidige veestapel
Geen dieren meer	21	27%	14%
Minder dieren	9	12%	12%
Zelfde aantal	29	38%	62%
Meer dieren	9	12%	9%
Ik weet het niet	3	4%	3%
Starten	6	8%	
Totaal	77	100%	100%

Als we bij het berekenen van de verwachte evolutie rekening houden met de leeftijdsklasse van de bedrijfsleiders, bekomen we een daling die veel sterker is in de populatie dan in de steekproef (-16% in plaats van -9,8%). Dit komt omdat, net als bij de zoogkoeien, het vooral de oudere bedrijfsleiders zijn die gemiddeld minder dieren willen houden in 2030 (-36% t.o.v. -3,4% en -5,0%), en de hoeveelheid dieren bij deze oudere bedrijfsleiders veel groter is in de populatie dan in de steekproef (43,2% t.o.v. 26,1%).

Ook een weging voor bedrijfsgrootte leidt tot een hogere verwachte daling in de populatie t.o.v. in de steekproef. Er is een zeer uitgesproken verband tussen bedrijfsgrootte en het verwachte aantal dieren in 2030: bij kleinere bedrijven ligt dat 52% lager dan nu, bij middelgrote bedrijven 18%, en bij grotere bedrijven nog slechts 2,2%. Aangezien de kleinere bedrijven een veel groter deel van de veestapel vertegenwoordigen in de populatie dan in de steekproef, is de verwachte evolutie na weging voor bedrijfsgrootte -21% in plaats van -9,8%.

Tabel 6. Verwachte evolutie van het aantal stieren voor afmest tussen nu en 2030, op basis van de steekproef en gewogen gemiddeldes¹

Categorie	Verwachte evolutie in steekproef	Aantal bedrijven in steekproef	Aantal bedrijven in populatie	Percentage van aantal dieren in steekproef	Percentage van aantal dieren in populatie	Verwachte evolutie in populatie
Algemeen	-9,8%	74				
Opgedeeld volgens typologie						
Gespecialiseerde vleesveebedrijven	-8,9%	22	2148	37,6%	53,5%	
Gespecialiseerde melkveebedrijven en combinatie melkvee-vleesvee	-36%	19	788	20,8%	18,3%	
Andere bedrijven	-4,8%	27	1240	41,6%	28,2%	
<i>Totaal</i>	<i>-9,8%</i>	<i>68</i>	<i>4176</i>	<i>100%</i>	<i>100%</i>	<i>-9,7%</i>
Opgedeeld volgens leeftijdsklasse						
Zaakvoerder van jongere leeftijd (< 40 jaar)	-3,4%	12	621	30,1%	20,5%	
Zaakvoerder van gemiddelde leeftijd (>= 40 tot < 55)	-5,0%	29	1264	43,8%	36,3%	
Zaakvoerder van oudere leeftijd (>= 55 jaar)	-36%	27	2286	26,1%	43,2%	
<i>Totaal</i>	<i>-9,8%</i>	<i>68</i>	<i>4171²</i>	<i>100%</i>	<i>100%</i>	<i>-16%</i>
Opgedeeld volgens grootteklasse						
Kleinere bedrijven (<= 25 stieren)	-52%	22	2878	11,1%	34,4%	
Middelgrote bedrijven (> 25 tot <= 50 stieren)	-18%	27	835	32,1%	28,5%	
Grotere bedrijven (> 50 stieren)	-2,2%	19	463	56,8%	37,2%	
<i>Totaal</i>	<i>-9,8%</i>	<i>68</i>	<i>4176</i>	<i>100%</i>	<i>100%</i>	<i>-21%</i>

¹ Het aantal stieren voor afmest per bedrijf is niet bekend op populatieniveau. Daarom gebruiken we een geschat aantal stieren per bedrijf in de extrapolatie. De manier waarop deze schatting gemaakt wordt, is beschreven in het onderdeel Methodologie.

² Het aantal bedrijven is 4171 in plaats van 4176 omdat er 5 bedrijven in de Mestbankgegevens voorkomen waarvoor de leeftijd van de zaakvoerder(s) niet bekend is.

De werkelijke historische trend van het aantal stieren voor afmest kunnen we niet weergeven, aangezien dit type dieren niet afzonderlijk wordt geregistreerd door de Mestbank. Wat we wel kunnen doen is het aantal stieren voor afmest schatten op basis van andere rundveecategorieën. De formule hiervoor hebben we toegelicht in het onderdeel Methodologie (2.3.1). De geschatte trend van het aantal stieren voor afmest wordt weergegeven in figuur 13. We gaan ervan uit dat deze schatting een goede betrouwbaarheid heeft als ze op het niveau van de hele veestapel gebeurt. De formule voor de schatting is immers gebaseerd op een vergelijking van dieren aantallen tussen Sanitelgegevens en Mestbankgegevens op datzelfde niveau. In figuur 13 geven we het aantal bedrijven met stieren voor afmest en het aantal dieren per bedrijf echter niet weer, omdat we hiervoor een schatting zouden moeten maken van het aantal bedrijven waarop stieren voor afmest aanwezig zijn. Op die schatting zou meer onzekerheid zitten.

Year	Geschat aantal dieren	Prognose aantal dieren	Prognose weging typologie	Prognose weging leeftijdsklasse	Prognose weging grootteklasse
2011	100%				
2012	99%				
2013	98%				
2014	97%				
2015	96%				
2016	95%				
2017	92%				
2018	88%				
2019	85%				
2020	83%				
2021	81%				
2022	79%				
2023	77%	75%	75%	75%	75%
2024		74%	74%	73%	72%
2025		73%	73%	71%	70%
2026		72%	72%	70%	68%
2027		71%	71%	69%	67%
2028		70%	70%	68%	66%
2029		69%	69%	67%	65%
2030		68%	68%	66%	60%

////////////////////////////////////

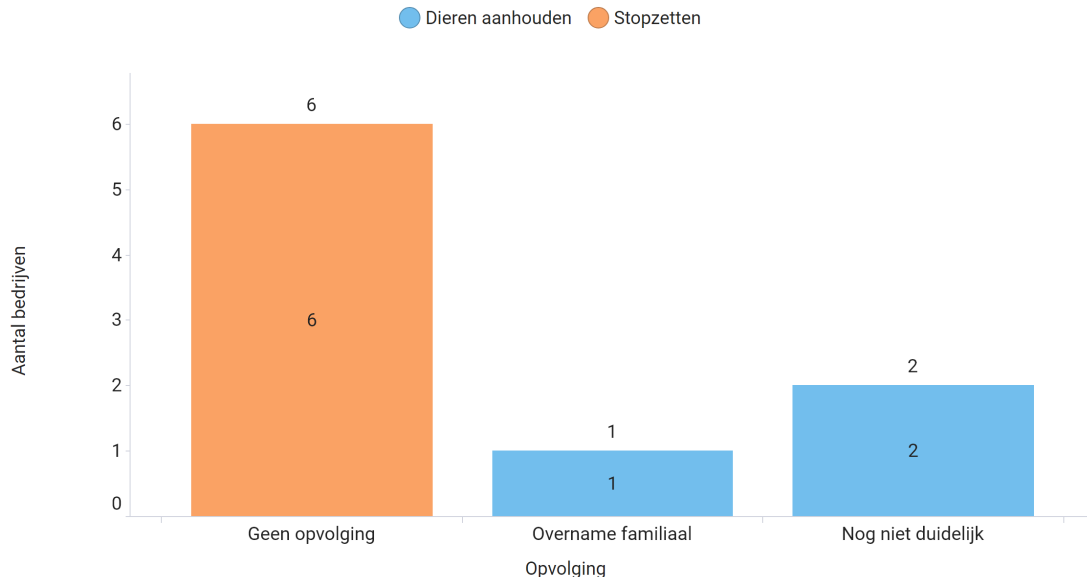
lijn van de geschatte trend in de laatste jaren (sinds 2019). De prognose op basis van grootteklasse voorspelt een daling van het aantal dieren met 21% tegen 2030, wat zou neerkomen op een versnelde daling ten opzichte van de laatste jaren. Deze prognoses liggen verder uiteen dan de prognoses voor het aantal melkkoeien en zoogkoeien. Later zal echter blijken dat de impact van deze verschillen op de prognose voor het totaal aantal runderen in Vlaanderen nog altijd beperkt is. De melkveesector volgt immers voornamelijk de evolutie van de melkkoeien, en de vleesveesector zowel de evolutie van de zoogkoeien als van de stieren voor afmest.

3.4 VARKENSHOUDERIJ: VLEESVARKENS

3.4.1 Opvolging op varkensbedrijven met vleesvarkens

Slechts 9 van de 69 varkensbedrijven met vleesvarkens in onze steekproef hebben een (jongste) bedrijfsleider die in 2030 65 jaar of ouder zal zijn. Met 13% pensioengerechtigde vleesvarkenshouders in 2030 is onze steekproef een stuk jonger dan de populatie, waarin 23,3% van de varkenshouders pensioengerechtigd zal zijn in dat jaar⁵. Figuur 14 geeft weer wat de situatie m.b.t. opvolging is op deze bedrijven. Op twee derde van de bedrijven is geen opvolger aanwezig. Bij slechts één op de negen bedrijven is er een opvolger binnen de familie. Bij twee van de negen bedrijven is de situatie nog niet duidelijk. Het valt verder ook op dat op alle bedrijfsleiders zonder opvolger hebben aangegeven geen vleesvarkens meer te willen houden in 2030. Daartegenover staat dat degenen die wel een opvolger hebben, of dat nog niet zeker weten, hun dieren willen aanhouden.

Figuur 14. Opvolging op varkensbedrijven met vleesvarkens waarvan de bedrijfsleider 65 jaar of ouder zal zijn in 2030

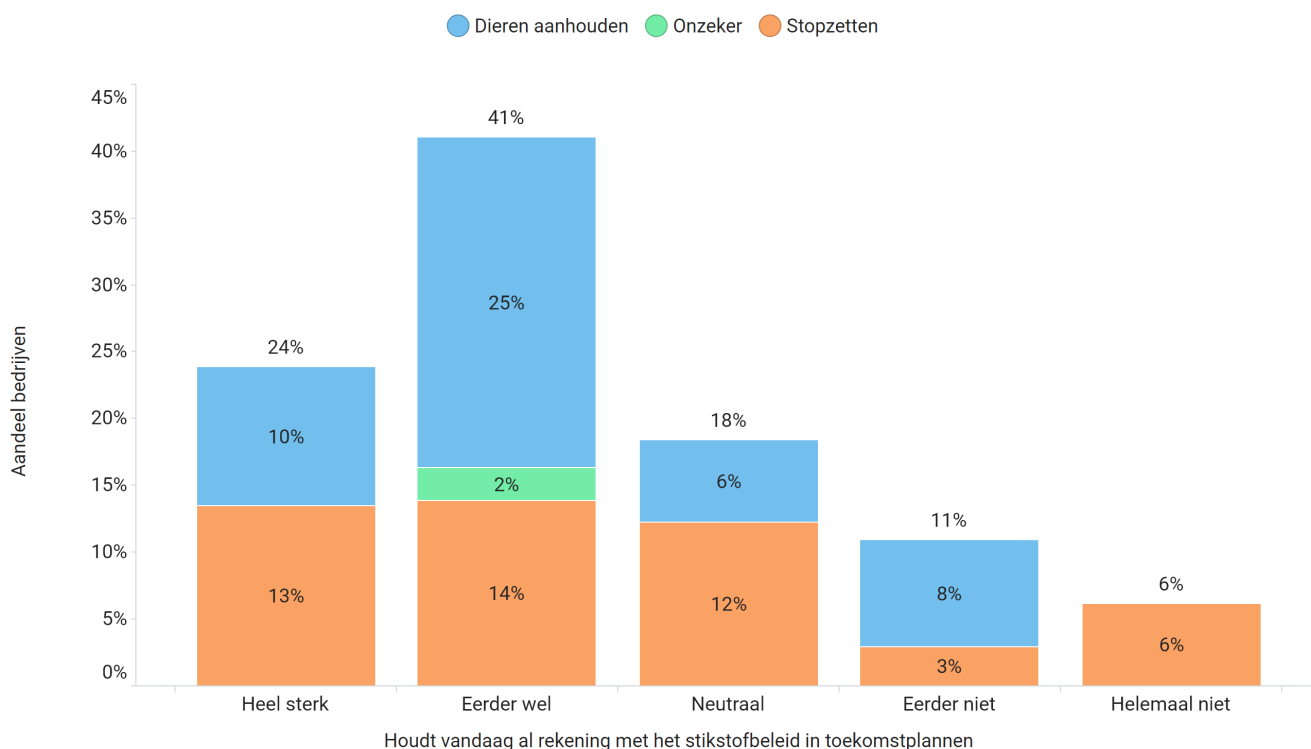

⁵ Voor de bepaling van het aantal varkenshouders die in 2030 pensioengerechtigd zullen zijn, werd geen onderscheid gemaakt in het type varkens dat op deze bedrijven gehouden wordt.

3.4.2 Aandacht voor het stikstofbeleid bij varkenshouders met vleesvarkens

Ook aan de varkenshouders vroegen we in welke mate ze nu al rekening houden met het stikstofbeleid in hun toekomstplannen voor het bedrijf. Figuur 15 toont aan dat varkenshouders meer aandacht hebben voor het stikstofbeleid dan rundveehouders. Maar liefst 65% van de varkenshouders met vleesvarkens zegt vandaag al heel sterk of eerder wel rekening te houden met het stikstofbeleid, terwijl dat voor rundveehouders slechts 44%, 49% en 46% was bij respectievelijk de melkveehouders, vleesveehouders met zoogkoeien, en vleesveehouders met stieren voor afmest. Het aandeel van de varkenshouders dat eerder of helemaal niet rekening houdt met het stikstofbeleid is gelijkaardig als bij de rundveehouders; het is dus vooral de categorie 'neutraal' die veel kleiner is. Een duidelijk verband tussen de intentie om te stoppen met varkens houden tegen 2030 en de mate waarin de landbouwer vandaag al rekening houdt met het stikstofbeleid is er niet.

Figuur 15. De mate waarin varkenshouders met vleesvarkens vandaag al rekening houden met het stikstofbeleid in de toekomstplannen voor hun bedrijf

3.4.3 Gepland aantal vleesvarkens

Tabel 7 toont dat 45% van de varkensbedrijven wil stoppen met vleesvarkens te houden. Dat is ongeveer dubbel zo veel als het aantal bedrijven die wil stoppen met melkkoeien, zoogkoeien, of stieren voor afmest te houden (20% à 27%). Het aantal bedrijven dat eenzelfde aantal dieren wil aanhouden, ligt ook lager (32% in plaats van rond de 38% bij de rundveecategorieën). Uit tabel 7 blijkt ook dat er een duidelijk verband is tussen de bedrijfsgrootte van vleesvarkensbedrijven en de kans dat ze dieren willen blijven houden in 2030: de 45% bedrijven die met vleesvarkens willen stoppen, vertegenwoordigen slechts 26% van de huidige veestapel. Daartegenover staat dat de 42% bedrijven die hetzelfde aantal of meer dieren willen houden 63% van de veestapel vertegenwoordigen.

Tabel 7. Gepland aantal vleesvarkens in 2030 bij de enquêtedeelnemers

Gepland aantal dieren in 2030	Aantal bedrijven	Aandeel bedrijven	Aandeel in huidige veestapel
Geen dieren meer	31	45%	26%
Minder dieren	7	10%	9%
Zelfde aantal	22	32%	45%
Meer dieren	7	10%	18%
Ik weet het niet	2	3%	3%
Starten			
Totaal	69	100%	100%

Op basis van de gemiddelde evolutie in onze steekproef verwachten we een daling van het aantal vleesvarkens tegen 2030 met **21% ten opzichte van het moment van de enquête, d.w.z. september 2024** (tabel 8). Achter deze gemiddelde evolutie gaan opnieuw belangrijke verschillen schuil. Bij gespecialiseerde varkensbedrijven ligt het verwachte aantal dieren in 2030 bijna even hoog als nu (-3,9%), terwijl de bedrijven met een andere typologie een halvering van het aantal dieren verwachten (-51%). Deze andere bedrijven vormen een kleiner deel van de populatie dan van de steekproef (24,6% i.p.v. 36,0% van de dieren), waardoor een weging voor typologie tot een verwachte evolutie van -16% in plaats van -21% voor de populatie leidt.

Het verband tussen de leeftijd van bedrijfsleiders en de verwachte evolutie van het aantal vleesvarkens is minder uitgesproken dan bij de runderen. Het maximale verschil tussen leeftijdscategorieën is slechts 15%, terwijl dat 43% is voor melkkoeien, 26% voor zoogkoeien en 31% voor stieren voor afmest. De impact van de keuze voor een gewogen gemiddelde volgens leeftijdsklasse is dan ook eerder beperkt: de verwachte evolutie is -24% in plaats van -21%.

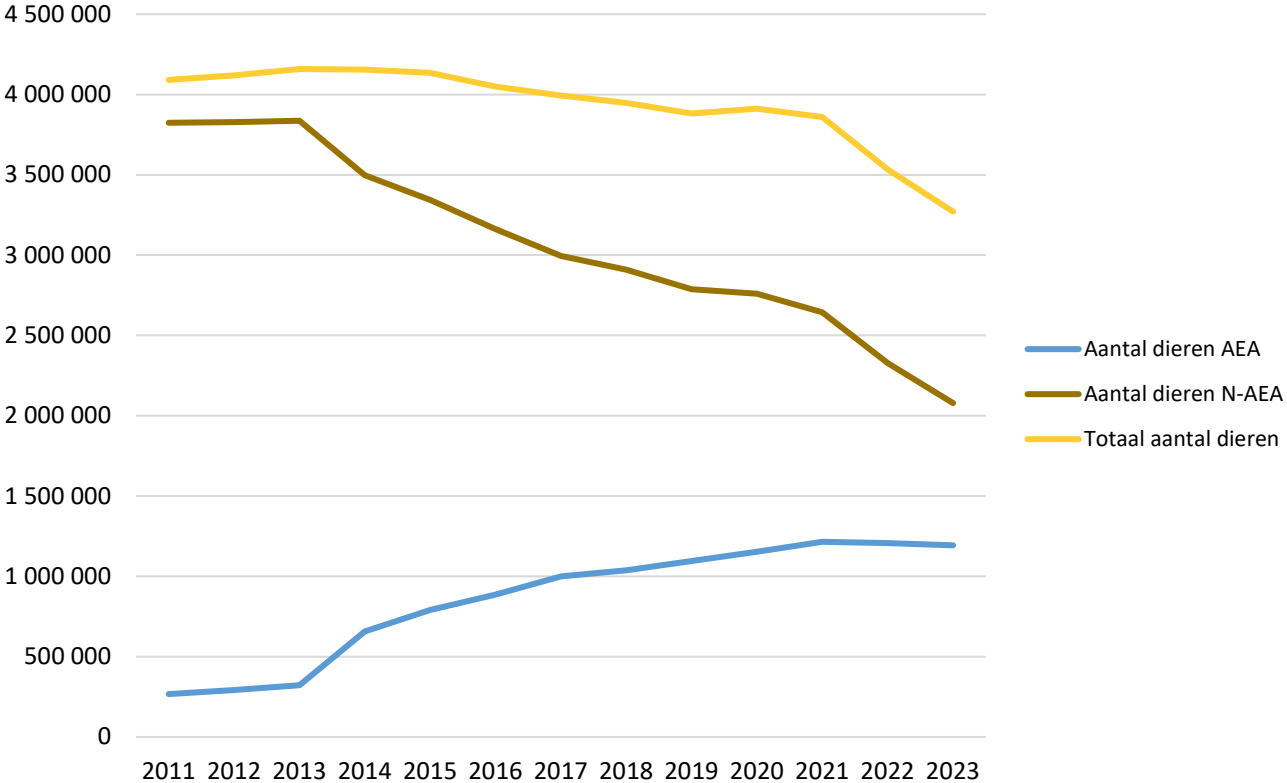
Tabel 8. Verwachte evolutie van het aantal vleesvarkens tussen nu en 2030, op basis van de steekproef en gewogen gemiddeldes

Categorie	Verwachte evolutie in steekproef	Aantal bedrijven in steekproef	Aantal bedrijven in populatie	Percentage van aantal dieren in steekproef	Percentage van aantal dieren in populatie	Verwachte evolutie in populatie
Algemeen	-21%	67				
Opgedeeld volgens typologie						
Gespecialiseerde varkensbedrijven	-3,9%	27	1648	64,0%	75,4%	
Andere bedrijven	-51%	40	1161	36,0%	24,6%	
<i>Totaal</i>	-21%	67	2809	100%	100%	-16%
Opgedeeld volgens leeftijdsklasse						
Zaakvoerder van jongere leeftijd (< 40 jaar)	-13%	22	553	44,3%	24,5%	
Zaakvoerder van gemiddelde leeftijd (>= 40 tot < 55)	-26%	26	1016	30,8%	40,8%	
Zaakvoerder van oudere leeftijd (>= 55 jaar)	-28%	19	1238	24,9%	34,7%	
<i>Totaal</i>	-21%	67	2807 ¹	100%	100%	-24%
Opgedeeld volgens grootteklasse						
Kleinere bedrijven (<= 550 vleesvarkens)	-69%	20	952	9,6%	9,9%	
Middelgrote bedrijven (>550 tot <= 1200 vleesvarkens)	-47%	24	953	22,9%	24,1%	
Grotere bedrijven (> 1200 vleesvarkens)	-5,3%	23	904	67,4%	66,0%	
<i>Totaal</i>	-21%	67	2809	100%	100%	-22%
Opgedeeld volgens aanwezigheid AEA-stal						
AEA-stal voor vleesvarkens aanwezig	+4,5%	27	936	60,0%	57,9%	
AEA-stal voor vleesvarkens niet aanwezig	-59%	40	1873	40,0%	42,1%	
<i>Totaal</i>	-21%	67	2809	100%	100%	-22%

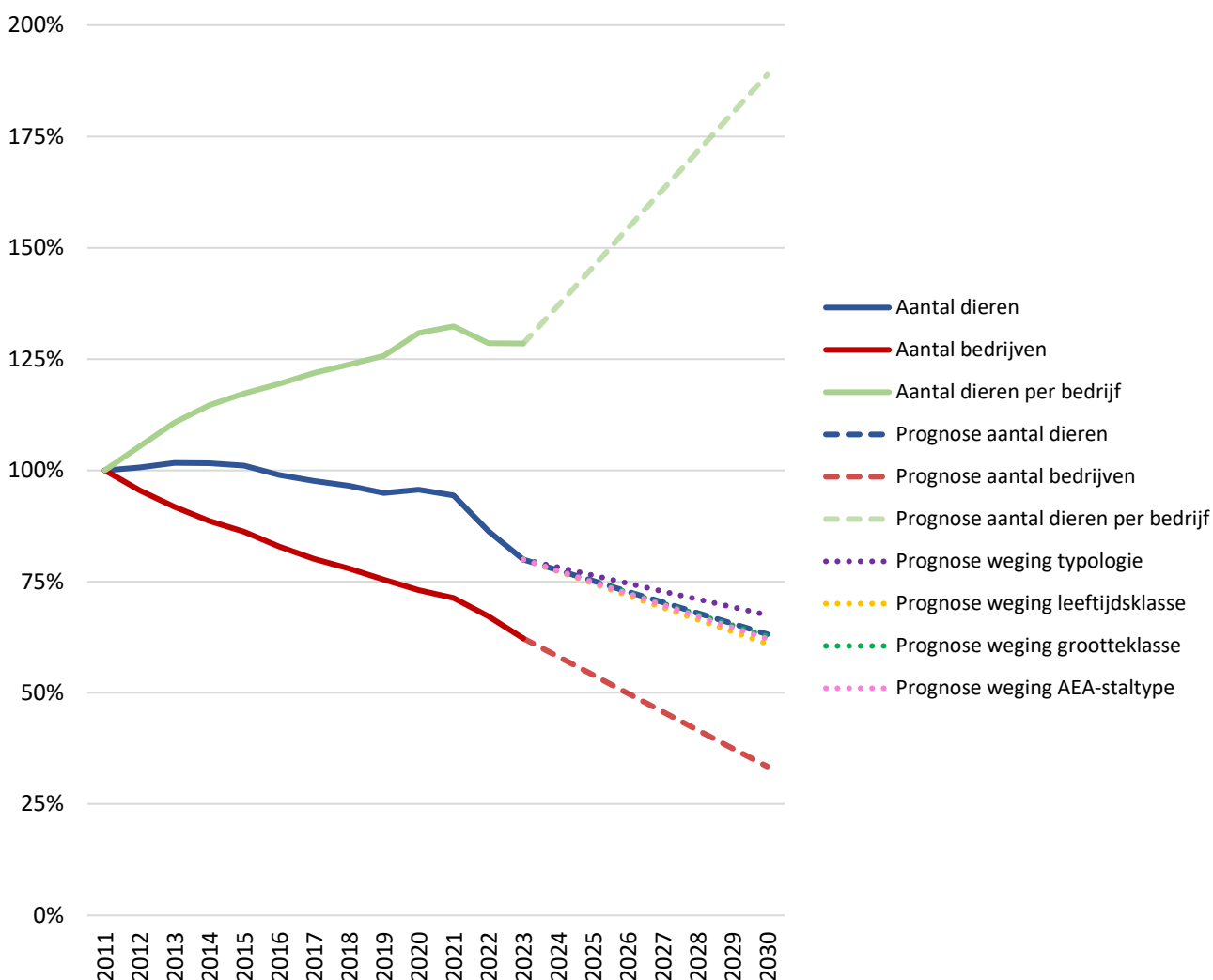
¹ Het aantal bedrijven is 2807 in plaats van 2809 omdat voor 2 bedrijven uit de populatie de leeftijd van de bedrijfsleider niet bepaald kon worden.

Figuur 16. Historische trend van het aantal vleesvarkens, opgesplitst volgens het staltype waarin deze gehuisvest zijn

Figuur 17. Trends en prognoses voor varkensbedrijven met vleesvarkens: aantal vleesvarkens, aantal bedrijven, en aantal vleesvarkens per bedrijf

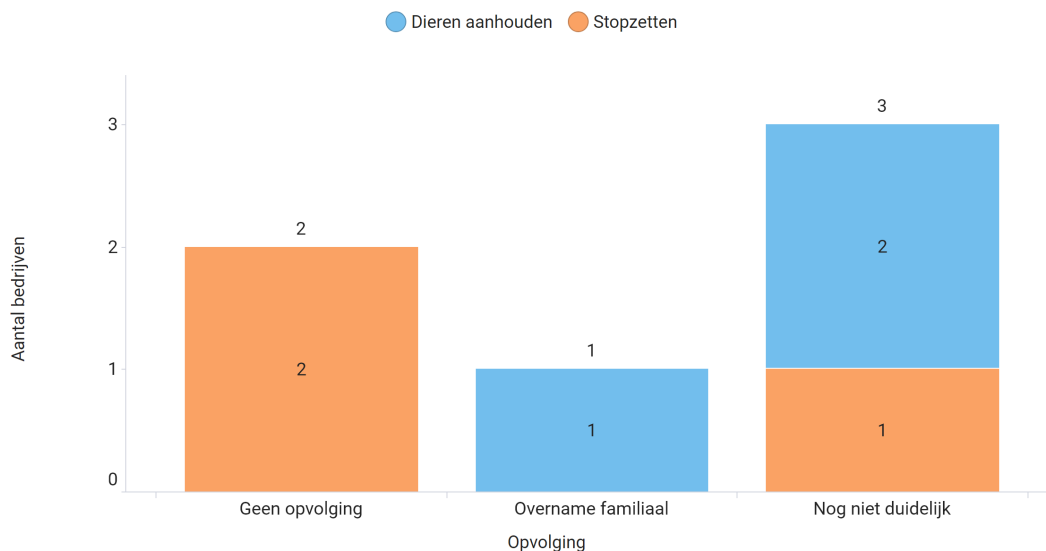
3.5 VARKENSHOUDERIJ: ZEUGEN

3.5.1 Opvolging op varkensbedrijven met zeugen

6 van de 35 varkenshouders met zeugen in onze steekproef zullen in 2030 65 jaar zijn of ouder. Met 17% is het aandeel pensioengerechtigden in 2030 dus hoger dan bij de groep van vleesvarkenshouders, maar nog altijd lager dan het aandeel in de Vlaamse populatie (23,3%). Op 2 van deze 6 bedrijven is er geen opvolger, hier plant

men ook geen dieren meer te houden in 2030 (figuur 18). Op 1 van de 6 bedrijven is er wel een opvolger, binnen de familie. Op dit bedrijf wil men wel zeugen blijven houden. Op 3 van de 6 bedrijven ten slotte is de situatie m.b.t. opvolging onduidelijk. Op één van deze drie bedrijven wil men de dieren wegdoen tegen 2030.

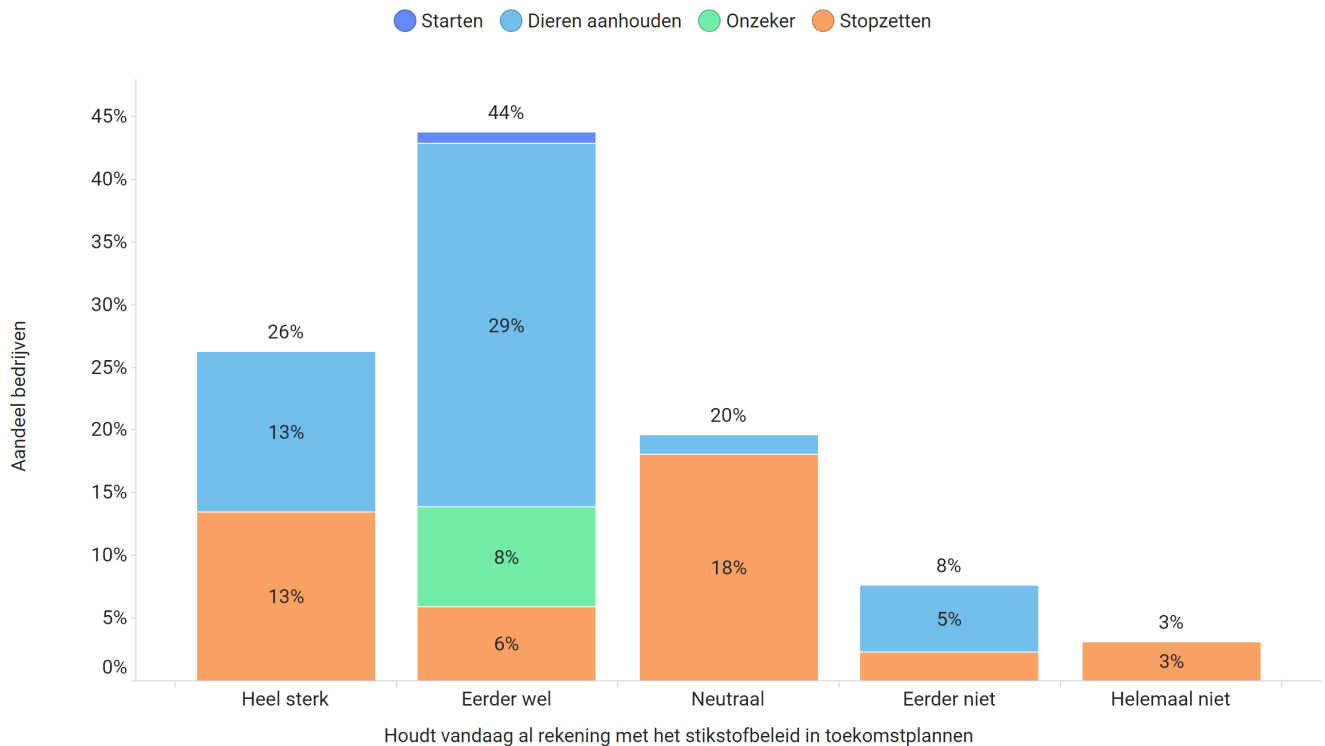
Figuur 18. Opvolging op varkensbedrijven met zeugen waarvan de bedrijfsleider 65 jaar of ouder zal zijn in 2030

3.5.2 Aandacht voor het stikstofbeleid bij varkenshouders met zeugen

De mate waarin varkenshouders met zeugen vandaag al rekening houden met het stikstofbeleid in de toekomstplannen voor hun bedrijf is gelijkaardig aan die van de varkenshouders met vleesvarkens. Zeventig procent zegt eerder wel of heel sterk rekening te houden hiermee (figuur 19). Het is niet verwonderlijk dat de antwoorden gelijkaardig zijn aan die van de varkenshouders met vleesvarkens, het gaat immers grotendeels over dezelfde respondenten. Dat vleesvarkenshouders met zeugen vandaag al rekening houden met het stikstofbeleid hoeft ook niet te verwonderen: door de verplichte groepshuisvesting voor drachtige zeugen sinds 2013 hebben veel zeugenbedrijven in het verleden al ammoniakemissiearme (AEA) stallen moeten bouwen.

Figuur 19. De mate waarin zeugenhouders, en veehouders die met zeugen willen starten, vandaag al rekening houden met het stikstofbeleid in de toekomstplannen voor hun bedrijf

3.5.3 Gepland aantal zeugen

Met 36 bedrijven, waarvan één dat met zeugen wil starten, is onze steekproef van zeugenbedrijven beperkt. We gaan ervan uit dat deze steekproef groot genoeg is om op steekproefniveau het verwachte aantal dieren in 2030 te schatten. Het is echter moeilijker om betrouwbare schattingen te bekomen voor subgroepen van de steekproef, bijvoorbeeld leeftijdsklassen of grootteklassen. Omdat het berekenen van het verwachte aantal dieren voor subgroepen van de steekproef wel inzicht kan geven in de factoren die de evolutie van de veestapel bepalen, geven we deze resultaten wel mee.

Net als bij de vleesvarkens zien we dat een groot aantal bedrijven wil stoppen met zeugen te houden (tabel 9). Deze bedrijven zijn opnieuw goed voor 26% van het aantal dieren in de steekproef. Ook het aantal bedrijven dat eenzelfde aantal dieren wil blijven houden, en hun relatief belang in de veestapel, is gelijkaardig.

Tabel 9. Gepland aantal zeugen in 2030 bij de enquêtedeelnemers

Gepland aantal dieren in 2030	Aantal bedrijven	Aandeel bedrijven	Aandeel in huidige veestapel
Geen dieren meer	13	36%	26%
Minder dieren	6	17%	12%
Zelfde aantal	12	33%	47%
Meer dieren	2	6%	7%
Ik weet het niet	2	6%	8%
Starten	1	3%	
Totaal	36	100%	100%

De verwachte evolutie van het aantal zeugen, op basis van het steekproefgemiddelde, is dezelfde als die van de vleesvarkens: -21% (tabel 10). Ook is het opnieuw zo dat er een grotere daling van het aantal dieren verwacht wordt bij de niet-gespecialiseerde varkensbedrijven (-44%) dan bij de gespecialiseerde varkensbedrijven (-25%). Het verschil tussen de verwachte evolutie op basis van het steekproefgemiddelde en het gewogen gemiddelde volgens de typologie is echter zeer beperkt (beide -21%), omdat onze steekproef sterk representatief is m.b.t. typologie.

Wanneer we de bedrijven opdelen in leeftijdsklassen, zien we dat het verwachte aantal dieren merkkelijk lager ligt bij de oudere bedrijfsleiders (-62% in plaats van -26% of 2,2%). De relatie tussen leeftijd en reductiepercentage is echter niet lineair: bij de jongere leeftijdsklasse wordt een grotere reductie verwacht dan bij de middelste leeftijdsklasse. Een weging voor leeftijdsklasse leidt tot een verwachte evolutie van -18% in plaats van -21%.

Ook bij een onderverdeling van de steekproef in grootteklassen zien we uitgesproken verschillen. Omdat de verdeling in grootteklassen sowieso anders is voor elke diersoort, hanteren we hier twee in plaats van drie klassen: de 50% grootste en kleinste bedrijven. Dat zou een meer betrouwbare schatting moeten opleveren. De verwachte evolutie bij de grotere bedrijven is -13%, terwijl dat bij de kleinere bedrijven maar liefst -68% bedraagt. Als we deze grootteklassen als wegingsfactor hanteren, verkrijgen we opnieuw een verwachte evolutie van -18% in plaats van -21%.

Ten slotte blijkt ook de huisvesting in AEA-stallen van (een deel van) de zeugen op het bedrijf een sterke predictor voor het verwachte aantal dieren te zijn. Bij de bedrijven waar nog geen zeugen in AEA-stallen zitten, worden 82% minder dieren verwacht in 2030, terwijl dat bij bedrijven met AEA-stallen slechts 12% minder is. Het verschil tussen deze twee groepen is dus nog groter dan bij de vleesvarkens. We zien dan ook in de enquête dat van de 13 bedrijven die nog geen zeugen in AEA-stallen gehuisvest hebben, er 11 willen stoppen met zeugen te houden tegen 2030 (deze gegevens zijn niet opgenomen in de tabel). Van de 21 bedrijven die wel al zeugen in AEA-stallen hebben, willen er slechts 2 stoppen. Dit grote verschil kan verklaard worden door de investeringen in AEA-stallen die hebben plaatsgevonden om te voldoen aan de regelgeving voor groepshuisvesting. Wie in

2013 op langere termijn wou verder gaan in de zeugenhouderij, had vaak geen andere mogelijkheid dan AEA bouwen.

Tabel 10. Verwachte evolutie van het aantal zeugen tussen nu en 2030, op basis van de steekproef en gewogen gemiddelden

Categorie	Verwachte evolutie in steekproef	Aantal bedrijven in steekproef	Aantal bedrijven in populatie	Percentage van aantal dieren in steekproef	Percentage van aantal dieren in populatie	Verwachte evolutie in populatie
Algemeen	-21%	34				
Opgedeeld volgens typologie						
Gespecialiseerde varkensbedrijven	-25%	22	775	79,1%	82,3%	
Andere bedrijven	-44%	10	317	20,9%	17,7%	
<i>Totaal</i>	-21%	33	1092	100%	100%	-21%
Opgedeeld volgens leeftijdsklasse						
Zaakvoerder van jongere leeftijd (< 40 jaar)	-26%	11	256	55,7%	29,9%	
Zaakvoerder van gemiddelde leeftijd (>= 40 tot < 55)	-2,2%	11	442	24,4%	43,9%	
Zaakvoerder van oudere leeftijd (>= 55 jaar)	-62%	11	394	19,8%	26,2%	
<i>Totaal</i>	-21%	33	1092	100%	100%	-18%
Opgedeeld volgens grootteklasse						
Kleinere bedrijven (<= 200 zeugen)	-68%	17	523	26,1%	21,0%	
Grotere bedrijven (> 200 zeugen)	-13%	16	569	73,9%	79,0%	
<i>Totaal</i>	-21%	33	1092	100%	100%	-18%
Opgedeeld volgens aanwezigheid AEA-stal						
AEA-stal voor zeugen aanwezig	-12%	20	673	77,9%	78,0%	
AEA-stal voor zeugen niet aanwezig	-82%	13	419	22,1%	22,0%	
<i>Totaal</i>	-21%	33	1092	100%	100%	-21%

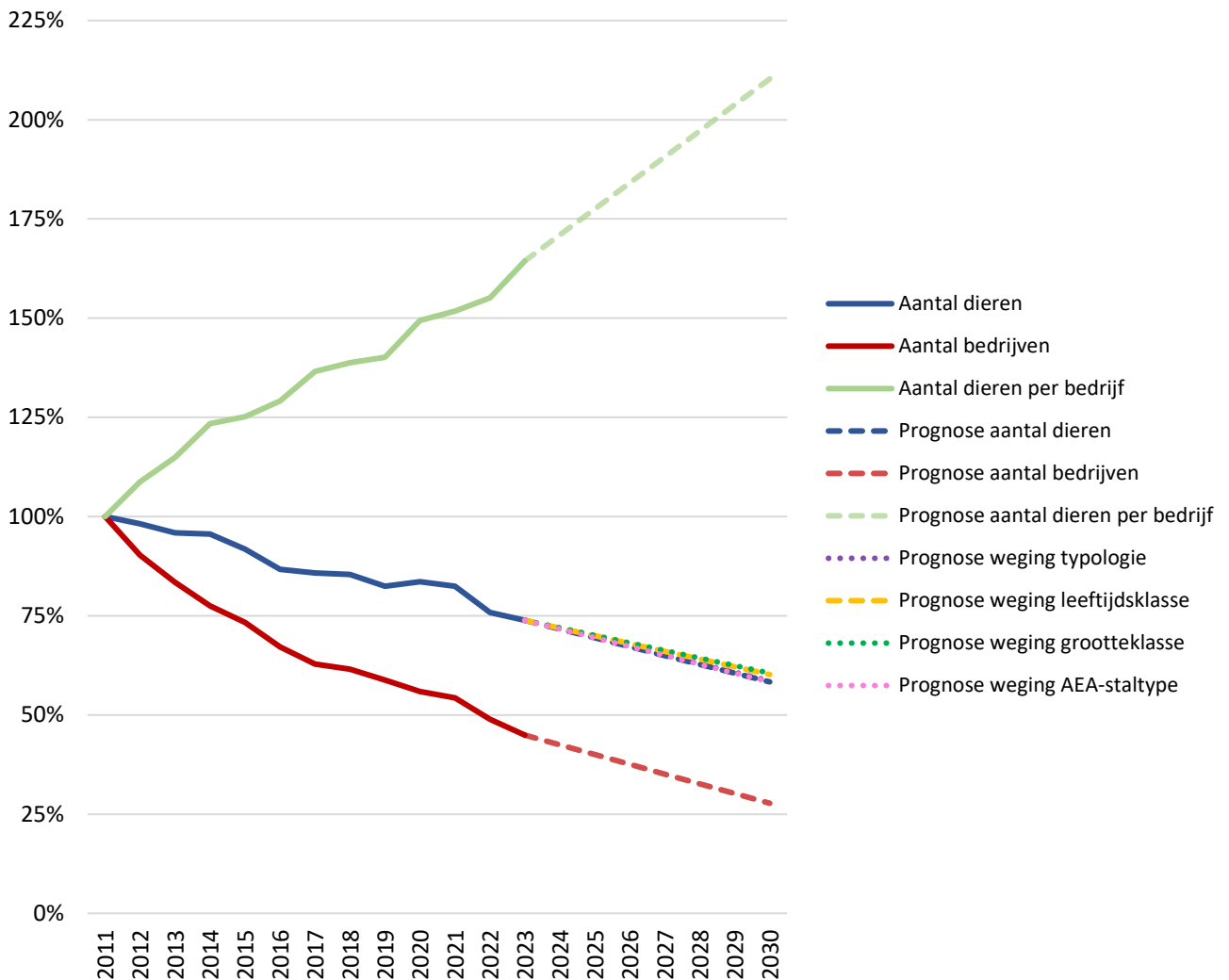
Het aantal zeugen in Vlaanderen vertoont een vrij constant dalende trend sinds 2011 (figuur 20). Enkel rond 2020 was er sprake van een zeer lichte stijging in plaats van daling. Deze trend verbergt een groot verschil tussen het aantal zeugen in AEA- en niet-AEA-stallen. Het aantal zeugen in AEA-stallen steeg van ongeveer 61.000 tot 178.000 tussen 2011 en 2023, terwijl het aantal zeugen in niet-AEA-stallen daalde van ongeveer 365.000 naar 137.000. Er is een sprong in het aantal dieren in AEA- en in niet-AEA-stallen zichtbaar tussen 2013 en 2014, vanwege de verplichte groepshuisvesting die geldt sinds 2013.

The chart displays the number of animals in three categories from 2011 to 2023. The Y-axis represents the number of animals, ranging from 0 to 450,000 in increments of 50,000. The X-axis represents the years from 2011 to 2023. The blue line represents the number of animals in AEA, the brown line represents the number of animals in N-AEA, and the yellow line represents the total number of animals. The total number of animals shows a general downward trend, starting at approximately 430,000 in 2011 and ending at approximately 315,000 in 2023. The number of animals in N-AEA shows a significant decrease, starting at approximately 365,000 in 2011 and ending at approximately 135,000 in 2023. The number of animals in AEA shows a general upward trend, starting at approximately 60,000 in 2011 and ending at approximately 175,000 in 2023.

Jaar	Aantal dieren AEA	Aantal dieren N-AEA	Totaal aantal dieren
2011	60 000	365 000	425 000
2012	65 000	345 000	410 000
2013	70 000	335 000	405 000
2014	125 000	285 000	410 000
2015	135 000	260 000	395 000
2016	140 000	230 000	370 000
2017	155 000	210 000	365 000
2018	160 000	205 000	365 000
2019	155 000	195 000	350 000
2020	165 000	190 000	355 000
2021	175 000	175 000	350 000
2022	175 000	150 000	325 000
2023	175 000	135 000	315 000

De prognose voor het aantal zeugen op basis van de steekproef ligt in lijn met de trend van de laatste jaren (figuur 21). De prognoses op basis van typologie, leeftijdsklasse of grootteklasse, die we als minder betrouwbaar beschouwen door het beperkte aantal waarnemingen per klasse, geven ook een gelijkaardig resultaat. Het aantal bedrijven met zeugen vertoont ook een duidelijke trend sinds 2011: een daling, die niet constant is maar steeds trager verloopt. Onze prognose ligt vrij sterk in lijn met deze trend (eventueel kan er een versnelde daling in gezien worden). Aangezien ook de verwachte evolutie van het aantal zeugen al in lijn lag met de historische trend, geldt hetzelfde voor het gemiddelde aantal dieren per bedrijf.

Figuur 21. Trends en prognoses voor varkensbedrijven met zeugen: aantal zeugen, aantal bedrijven, en aantal zeugen per bedrijf

3.6 VERSCHUIVINGEN TUSSEN VEETEELTACTIVITEITEN

Een van de doelstellingen van deze studie was om te achterhalen of bedrijven hun veeteeltactiviteiten zullen verschuiven. Activiteiten verschuiven kan hen immers helpen om de uitbreiding van een bepaalde veeteeltactiviteit mogelijk te maken, zonder hun PAS-referentie voor 2030 te overschrijden⁶. Dat valt dan onder het principe van intern salderen in het stikstofdecreet. We bekijken de verschuivingen tussen diersoorten op de

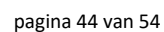
⁶ <https://lv.vlaanderen.be/beleid/klimaat-milieu/stikstofemissies/wat-betekent-het-stikstofdecreet-voor-de-gemengde-bedrijven>

Tabel 11 geeft weer hoe vaak bedrijven met een stijgend aantal dieren van een bepaalde soort andere veeteeltactiviteiten afbouwen. Bij de bedrijven die hun rundveestapel willen laten groeien, zien we dat dit in ruwweg één derde van de gevallen neerkomt op een verschuiving tussen veeteeltactiviteiten. Bedrijven die meer melkkoeien willen gaan houden, doen dat vaak ten koste van zoogkoeien (8/14 groeiende bedrijven), en in mindere mate van stieren voor afmest (4/14) en vleesvarkens (5/14). Bedrijven die meer zoogkoeien willen gaan houden, doen dat vooral ten koste van vleesvarkens (3/6 groeiende bedrijven), maar ook soms ten koste van melkkoeien (2/6). Bedrijven die meer stieren voor afmest willen gaan houden, ten slotte, doen dat zowel ten koste van zoogkoeien (3/7 groeiende bedrijven), vleesvarkens (2/6), als melkkoeien (2/6). Het aantal varkensbedrijven dat wil groeien, is zo klein dat we geen conclusies kunnen trekken over mogelijke verschuivingen bij hen.

Tabel 11. Verschuivingen tussen verschillende soorten veeteelt: aantal bedrijven die een verhoging van dieraantallen compenseert met een verlaging van andere dieraantallen

////////////////////////////////////

////////////////////////////////////

De berekende reductie van CH₄-emissies door varkens loopt gelijk met de verwachte evolutie van het aantal dieren. Wanneer de prognose voor het aantal dieren op basis van het steekproefgemiddelde gevolgd wordt, is de berekende reductie van enterische emissies 21%. Wanneer de prognose gevolgd wordt op basis van leeftijdsklasse, grootteklasse, typologie van de bedrijven of de aanwezigheid van AEA-stallen, is de berekende reductie respectievelijk 23%, 21%, 16% en 22%. De berekende reducties van de totale CH₄-emissies zijn (na afronding) identiek. Dat komt omdat de verschillen in emissiefactoren tussen de verschillende types varkens steeds gelijkaardig zijn voor enterische emissies en emissies uit mestopslag.

Op basis van de prognose voor het aantal dieren kunnen we ook de verwachte reductie in N₂O-stalemissies berekenen. Deze stalemissies zijn echter maar een gedeelte van de N₂O-emissies die toegewezen kunnen worden aan veeteelt: de emissies die voortkomen uit het verspreiden van mest op het land zijn hier niet inbegrepen. Tabel 15 geeft de berekende N₂O-emissiereducties weer ten gevolge van de prognose voor het aantal dieren in 2030. Wanneer de prognose voor het aantal runderen op basis van het steekproefgemiddelde gevolgd wordt, is de verwachte reductie van de N₂O-stalemissies 7,0%. Wanneer de prognose voor het aantal runderen op basis van leeftijdsklasse, grootteklasse en typologie gevolgd wordt, is de berekende emissiereductie respectievelijk 9,2%, 9,6%, en 7,4%. Deze prognose loopt dus sterk gelijk met de prognose voor de dieraantallen. De emissiefactoren voor N₂O-stalemissies voor de verschillende types runderen liggen dan ook minder ver uiteen dan de emissiefactoren voor CH₄.

	Prognose o.b.v. steekproefgemiddelde	Prognose o.b.v. leeftijdsklasse	Prognose o.b.v. bedrijfsgrootte	Prognose o.b.v. typologie	Prognose o.b.v. aanwezigheid AEA-stallen
N ₂ O -emissiereductie bij runderen	-7,0%	-9,2%	-9,6%	-7,4%	
N ₂ O -emissiereductie bij varkens	-21%	-23%	-21%	-16%	-22%

[illegible]

////////////////////////////////////

4 CONCLUSIES

Dit rapport bevat een prognose voor het aantal runderen en varkens in 2030, en de emissies van ammoniak (NH₃), methaan (CH₄) en lachgas (N₂O) (stalemissies) die daarmee gepaard gaan. Deze prognose is gebaseerd op een enquête bij landbouwers uit het Landbouwmonitoringsnetwerk (LMN), die plaatsvond in september 2024. Het was de bedoeling om ook een prognose op te stellen voor de dieren aantallen in de pluimveesector, maar daarvoor was de steekproef van pluimveebedrijven te klein.

In grote lijnen verwachten we een sterke terugval van het aantal bedrijven met varkens. Meer dan één derde van de bedrijven in onze enquête zal stoppen met varkens te houden. Het aantal varkens in Vlaanderen zal echter niet evenredig veel dalen: het zijn vooral de kleinere bedrijven die willen stoppen. Het verwachte aantal varkens ligt eerder 20 à 25% lager dan in 2024. De CH₄- en N₂O-emissies afkomstig van varkens, berekend door het verwachte aantal dieren te vermenigvuldigen met de actueel erkende emissiefactoren, dalen recht evenredig met het aantal dieren. De berekende NH₃-emissies dalen iets meer, omdat de afbouw van de veestapel vooral zal gebeuren op bedrijven met niet-ammoniakemissiearme stallen. Als we ervan uitgaan dat alle varkens in 2030 gehuisvest zullen zijn in ammoniakemissiearme stallen, daalt de ammoniakemissie met 30%.

Ook het aantal bedrijven met runderen en de grootte van de rundveestapel zal afnemen, maar deze trend is minder uitgesproken dan bij de varkens. In onze enquête geeft 20% van de melkveebedrijven aan dat ze tegen 2030 willen stoppen met melkkoeien te houden. Bij de vleesveebedrijven is dat (afhankelijk van het type vleesvee, d.w.z. zoogkoeien of stieren voor afmest) ongeveer 25%. Opnieuw zijn het vooral de kleinere bedrijven die van plan zijn om te stoppen met dieren te houden.

Er is een uitgesproken verschil tussen de verwachte evolutie van de melkveestapel en die van de vleesveestapel. Dat komt omdat 26% van de melkveebedrijven een groei van het aantal dieren in het vooruitzicht stelt, terwijl dat veel beperkter is bij de vleesveebedrijven. Van de melkveestapel verwachten we dat die met ongeveer 6% zal verminderen. Bij de vleesveestapel is dat eerder 10% à 15%, afhankelijk van de gekozen wegingscriteria om de resultaten op steekproefniveau te vertalen naar een prognose op sectorniveau. Er zit dus meer onzekerheid op onze prognoses voor de vleesveesector.

De geschatte daling van het totaal aantal runderen is 7,0% tot 9,4%. Wanneer we de leeftijd van bedrijfsleiders als wegingscriterium hanteren voor de extrapolatie van de enquêteresultaten, is de verwachte daling 9,1%. De berekende reductie van N₂O-emissies is dezelfde als de verwachte daling van het aantal runderen. De berekende reductie van CH₄-emissies is echter minder groot (6,4% tot 8,1%): dat komt omdat het relatieve belang van de melkveestapel in de totale rundveestapel toeneemt. Ook de berekende reductie van de NH₃-emissies door runderen is slechts 6,5% tot 8,4%. Als we de leeftijd van bedrijfsleiders als wegingscriterium hanteren, is de verwachte daling van beide emissies ongeveer 8%.

Op basis van onze enquête is het moeilijk om sterke conclusies te trekken over de verschuivingen tussen de verschillende veeteeltsectoren. Onze enquête bevat immers te weinig groeiende bedrijven om de verschuivingen te kunnen analyseren op een statistisch onderbouwde manier. We zien wel dat het aantal varkens netto altijd vermindert bij de gemengde bedrijven die het aantal melkkoeien, zoogkoeien, of stieren

voor afmest willen uitbreiden. Dat wijst op een verschuiving van de varkensteelt naar de rundveeteelt. Binnen de rundveeteelt zien we dat groeiende melkveebedrijven vaak hun vleesveestapel afbouwen.

Bij het gebruik van de resultaten van deze studie moeten de volgende beperkingen van de methodologie in gedachten worden gehouden. Ten eerste is onze prognose gebaseerd op het aantal dieren dat veehouders in 2030 *willen* houden. Wij weten niet hoe realistisch zij hun eigen situatie hebben ingeschat. Ten tweede is het mogelijk dat hun toekomstplannen veranderen als de omstandigheden veranderen, zoals de economische context of regelgeving. Ten derde is onze prognose gebaseerd op een steekproef, wat wil zeggen dat er een bepaalde onzekerheidsmarge op de resultaten zit. Deze onzekerheidsmarge op de prognose kunnen we helaas niet kwantificeren, door de gekozen methode om het verwachte aantal dieren te berekenen. Ten vierde is de berekende reductie van emissies van NH₃, CH₄ en N₂O gebaseerd op de huidige erkende emissiefactoren. Als deze worden bijgesteld, verandert ook de prognose voor de emissiereducties.

FIGUREN

Figuur 1. Aandeel van de veehouders dat 65 jaar of ouder geworden zal zijn, bijkomend ten opzichte van 2023	2
Figuur 2. Opvolging op melkveebedrijven waarvan de bedrijfsleider 65 jaar of ouder zal zijn in 2030	12
Figuur 3. De mate waarin melkveehouders, en veehouders die met melkvee willen starten, vandaag al rekening houden met het stikstofbeleid in de toekomstplannen voor hun bedrijf	13
Figuur 4. Bewustzijn bij melkveehouders, en veehouders die met melkvee willen starten, van de 5% reductieverplichting voor NH ₃ -emissies.....	14
Figuur 5. Trends en prognoses voor melkveebedrijven: aantal melkkoeien, aantal bedrijven, en melkkoeien per bedrijf ..	17
Figuur 6. Opvolging op vleesveebedrijven met zoogkoeien waarvan de bedrijfsleider 65 jaar of ouder zal zijn in 2030.....	18
Figuur 7. De mate waarin vleesveehouders met zoogkoeien, en veehouders die met zoogkoeien willen starten, vandaag al rekening houden met het stikstofbeleid in de toekomstplannen voor hun bedrijf	19
Figuur 8. Bewustzijn bij vleesveehouders met zoogkoeien, en veehouders die met zoogkoeien willen starten, van de 5% reductieverplichting voor NH ₃ -emissies	20
Figuur 9. Trends en prognoses voor vleesveebedrijven: aantal zoogkoeien, aantal bedrijven, en zoogkoeien per bedrijf...	23
Figuur 10. Opvolging op vleesveebedrijven met stieren voor afmest waarvan de bedrijfsleider 65 jaar of ouder zal zijn in 2030	25
Figuur 11. De mate waarin vleesveehouders met stieren voor afmest, en veehouders die met stieren voor afmest willen starten, vandaag al rekening houden met het stikstofbeleid in de toekomstplannen voor hun bedrijf.....	25
Figuur 12. Bewustzijn bij vleesveehouders met stieren voor afmest, en veehouders die met stieren voor afmest willen starten, van de 5% reductieverplichting voor NH ₃ -emissies	26
Figuur 13. Geschatte trend en prognose voor het aantal stieren voor afmest in Vlaanderen	29
Figuur 14. Opvolging op varkensbedrijven met vleesvarkens waarvan de bedrijfsleider 65 jaar of ouder zal zijn in 2030 ...	30
Figuur 15. De mate waarin varkenshouders met vleesvarkens vandaag al rekening houden met het stikstofbeleid in de toekomstplannen voor hun bedrijf.....	31
Figuur 16. Historische trend van het aantal vleesvarkens, opgesplitst volgens het staltype waarin deze gehuisvest zijn	35
Figuur 17. Trends en prognoses voor varkensbedrijven met vleesvarkens: aantal vleesvarkens, aantal bedrijven, en aantal vleesvarkens per bedrijf.....	36
Figuur 18. Opvolging op varkensbedrijven met zeugen waarvan de bedrijfsleider 65 jaar of ouder zal zijn in 2030	37
Figuur 19. De mate waarin zeugenhouders, en veehouders die met zeugen willen starten, vandaag al rekening houden met het stikstofbeleid in de toekomstplannen voor hun bedrijf.....	38
Figuur 20. Historische trend van het aantal zeugen, opgesplitst volgens het staltype waarin deze gehuisvest zijn	41
Figuur 21. Trends en prognoses voor varkensbedrijven met zeugen: aantal zeugen, aantal bedrijven, en aantal zeugen per bedrijf	42
Figuur 22. Verschuivingen tussen verschillende soorten veeteelt: verandering van het aantal dieren per diersoort waarvoor groei voorzien wordt	44
Figuur 23. Aantal zoogkoeien en ‘andere runderen’ in de Mestbankgegevens, 2011-2023	54

TABELLEN

Tabel 1. Gepland aantal melkkoeien in 2030.....	15
Tabel 2. Verwachte evolutie van het aantal melkkoeien tussen nu en 2030, op basis van de steekproef en gewogen gemiddeldes	16
Tabel 3. Gepland aantal zoogkoeien in 2030 bij de enquêtedeelnemers	21
Tabel 4. Verwachte evolutie van het aantal zoogkoeien tussen nu en 2030, op basis van de steekproef en gewogen gemiddeldes	22
Tabel 5. Gepland aantal stieren voor afmest in 2030 bij de enquêtedeelnemers	27
Tabel 6. Verwachte evolutie van het aantal stieren voor afmest tussen nu en 2030, op basis van de steekproef en gewogen gemiddeldes ¹	28
Tabel 7. Gepland aantal vleesvarkens in 2030 bij de enquêtedeelnemers	32
Tabel 8. Verwachte evolutie van het aantal vleesvarkens tussen nu en 2030, op basis van de steekproef en gewogen gemiddeldes	33
Tabel 9. Gepland aantal zeugen in 2030 bij de enquêtedeelnemers	39
Tabel 10. Verwachte evolutie van het aantal zeugen tussen nu en 2030, op basis van de steekproef en gewogen gemiddelden	40
Tabel 11. Verschuivingen tussen verschillende soorten veeteelt: aantal bedrijven dat een verhoging van dieraantallen compenseert met een verlaging van andere dieraantallen.....	43
Tabel 12. Prognose voor het aantal runderen en varkens: reductie tussen het moment van enquêteren en 2030	46
Tabel 13. Berekende NH ₃ -emissiereducties ten gevolge van de verwachte evolutie van het aantal dieren	47
Tabel 14. Berekende CH ₄ -emissiereducties (enterische en totale emissies) ten gevolge van de verwachte evolutie van het aantal dieren.....	47
Tabel 15. Berekende N ₂ O-emissiereducties ten gevolge van de verwachte evolutie van het aantal dieren	48

////////////////////////////////////

BIJLAGEN

Figuur 23. Aantal zoogkoeien en ‘andere runderen’ in de Mestbankgegevens, 2011-2023

